

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

dokonanej w dniach 2 – 3 stycznia 2015 r. na kierunku *ekonomia* prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu praktycznym na Wydziale Nauk Stosowanych Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach .

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Grażyna Trzpiot – członek PKA

- prof. dr hab. Jerzy Węclawski - ekspert PKA

- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA

- Patrycja Florczuk – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Nauk Stosowanych Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach na kierunku *ekonomia* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz drugi (na studiach drugiego stopnia po raz pierwszy).

Pierwsza ocena jakości kształcenia na tym kierunku studiów odbyła się w roku 2008 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 729/2008 Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z dnia 23 października 2008 r.).

Obecna została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach (poprzednia nazwa Uczelni – Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Siedlcach) rozpoczęła działalność od prowadzenia kształcenia na poziomie wyższych studiów zawodowych w specjalnościach: *doradztwo podatkowe i administracja finansowa* oraz *finanse i rachunkowość przedsiębiorstw* na mocy decyzji Ministra Edukacji Narodowej nr DNS-1-0145-298/RO/99 z dnia 19 maja 1999 r. nadającej uprawnienia do prowadzenia wyższych studiów zawodowych. Na mocy decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego nr DSW-3-4003-355/Rej.22wsz/IW/04 z dnia 12 maja 2004 r. Uczelnia otrzymała uprawnienia do

prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku na poziomie studiów pierwszego stopnia, zaś decyzją nr DNS-WUN-6022-1312-7/KT/09 z dnia 4 czerwca 2009 r. - uprawnienia do prowadzenia studiów drugiego stopnia na ocenianym kierunku *ekonomia*.

Na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr DNS-WUN-6011-9942-1/AM/ z dnia 1 lipca 2010 r. Uczelnia otrzymała nazwę w jej obecnym brzmieniu tj. Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach.

Procedury związane z utworzeniem kierunku zostały zachowane, tj. odbywały się zgodnie z zapisami w Statucie, po pozytywnym zaopiniowaniu dokumentów przez Senat oraz skierowaniu przez Rektora Uczelni stosownego wniosku do ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Strategia Uczelni została *pozytywnie zaopiniowana* przez Senat (na podstawie § 11 ust. 1 i 2 Statutu Uczelni) – Uchwałą Nr 8/2012 z dnia 24 lutego 2012 r. w sprawie zaopiniowania Strategii Rozwoju Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkoły Wyższej w Siedlcach na lata 2012 – 2020. Strategia rozwoju stanowi załącznik do tej Uchwały. *Zwraca się uwagę na fakt, iż strategia rozwoju – zgodnie z przepisami § 11 ust. 4, (tj. „uchwalenie strategii rozwoju Uczelni”) Statutu Uczelni powinna być zatwierdzona przez Senat, a nie tylko pozytywnie zaopiniowana.*

Brak jest natomiast Strategii rozwoju Wydziału Nauk Stosowanych. Z uwagi na wyjaśnienia władz Uczelni należy oczekiwać zapisu, iż Strategia Uczelni jest jednocześnie strategią Wydziału.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu wraz z listą obecności w powyższej sprawie. W posiedzeniu oraz procedurze tworzenia tego dokumentu nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni.

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* na studiach I i II stopnia jest powiązana z misją Uczelni, która została sformułowana jako: „włączanie się w budowę nowoczesnego społeczeństwa wiedzy w Regionie Mazowieckim i na Ziemi Siedleckiej, podejmowanie nowych wyzwań edukacyjnych, które niesie obecna reforma systemu nauki i szkolnictwa wyższego z uwzględnieniem zachodzących procesów globalizacji, pogłębiającej się integracji europejskiej, w warunkach otwartego rynku pracy”. Bardziej syntetyczne ujęcie tej misji zostało nakreślone jako „Collegium Mazovia kształci kadry dla przyszłości, tworzy i upowszechnia wiedzę, umiejętności, kompetencje społeczne i personalne oraz buduje nowoczesne społeczeństwo informacyjne Mazowsza i Ziemi Siedleckiej”. Kierunek *ekonomia* w swoich założeniach przyjmuje, że absolwenci wchodząc w rynek pracy będą specjalistami, którzy wniosą swój wkład do budowania społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy.

Misja Uczelni realizowana jest w trzech obszarach: kształcenie kadr dla przyszłości, tworzenie wiedzy i jej transferu, budowa społeczeństwa wiedzy. Kierunek *ekonomia* wpisuje się w realizację tych zadań poprzez kształcenie kadry wyspecjalizowanej w zakresie ekonomii szczególnie absolwentów II stopnia, poprzez prowadzenie badań naukowych i poprzez program kształcenia, który tworzy możliwości budowania społeczeństwa wiedzy.

Strategia Uczelni wyznacza cztery kierunki rozwoju: rozwój kształcenia, rozwój badań i współpracy z gospodarką, aktywizacja działań społecznie użytecznych, rozwój bazy materialnej. Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* realizuje te zadania poprzez dostosowanie specjalności kształcenia do oczekiwań rynku pracy, szczególnie lokalnego rynku pracy, w perspektywie włączenie do programu kształcenia zajęć wspomagających w formie e-learningowej, rozbudowanie kształcenia o zasadę indywidualizacji studiów.

Koncepcja zakłada rozwój badań naukowych, który ma służyć doskonaleniu kształcenia, innowacyjności programu kształcenia. Badania naukowe kadry mają wzbogacić ofertę zajęć do wyboru, tematykę seminarium dyplomowego. Strategia zakłada pozyskiwanie własnej kadry akademickiej, co na kierunku *ekonomia*, z uwagi na studia II stopnia jest realizowane. Uczelnia rozpoczęła badanie losów zawodowych absolwentów, co pozwala ocenić czy zakładane cele kształcenia są właściwie oceniane przez pracodawców i samych absolwentów. Strategia Uczelni osadzona jest w europejskich uwarunkowaniach szczególnie

w Procesie Bolońskim. Strategia ta tworzy właściwe rekomendacje dla Uczelni w perspektywie założeń strategicznych w wymiarze krajowym i europejskim.

W świetle tych dokumentów Uczelnia zakłada wzmocnienie oferty dydaktycznej na kierunku *ekonomia*, zgodnej z potrzebami rynku pracy. Koncepcja kierunku realizuje praktyczny profil kształcenia osadzony w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie *ekonomia*. Zespół oceniający dostrzega, iż oferowane specjalności kształcenia, w tym efekty przedmiotowe przedmiotów wypełniających te specjalności ciążą do dyscypliny finanse, co wymaga modyfikacji koncepcji w celu zapewnienia jej spójności.

Koncepcja kształcenia zakłada wyraźne zróżnicowanie stopnia zaawansowania wiedzy oraz umiejętności kształcenia na studiach I i II stopnia. Uczelnia zakłada, iż jej absolwenci będą dysponowali nowoczesną wiedzą, będą dobrze przygotowani do czekających ich zadań, aspirowali do roli liderów w swoim środowisku. **Zakłada się iż** „w oparciu o realizowane treści programowe absolwent studiów drugiego stopnia na kierunku **ekonomia**, posługując się odpowiednio dobranymi metodami badawczymi oraz technikami i narzędziami analitycznymi, potrafi wykorzystywać zdobytą wiedzę do realizacji różnych zadań w pracy zawodowej i podejmować rozwiązania konkretnych problemów decyzyjnych, krytycznie oceniając społeczne i ekonomiczne konsekwencje podejmowanych decyzji, potrafi formułować własne opinie na temat problemów ekonomicznych”. Program studiów wspiera te założenia poprzez treści kształcenia ujęte w takich przedmiotach jak: makroekonomia, mikroekonomia, ekonometria, zarządzanie. Praktyczny profil kierunku jest realizowany poprzez określenie właściwej roli praktyki zawodowej. Koncepcja kształcenia przewiduje realizację praktyki w dwóch częściach traktowanej jako praktyka dyplomowa i praktyka kierunkowa, zakłada również udział praktyków ze znaczącym dorobkiem zawodowym w procesie dydaktycznym choć w tym zakresie jeszcze Uczelnia nie wykorzystuje zakładanych możliwości.

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* zakłada kształcenie na studiach I oraz II stopnia, co tworzy możliwości budowania swojej ścieżki kształcenia przez kandydatów nie tylko kierunku *ekonomia*, ale i pokrewnych jak np. finanse i rachunkowość. Kierunek *ekonomia* oferuje podstawową i zaawansowaną wiedzę z zakresu makroekonomii, mikroekonomii oraz innych stycznych zakresów wiedzy. Różnorodność oferty kształcenia zapewniają oferowane specjalności na studiach I jak i II stopnia, przedmioty do wyboru oraz seminaria dyplomowe. Na studiach I stopnia oferowane są takie specjalności jak: gospodarka nieruchomościami, logistyka w organizacjach gospodarczych, ekonomika handlu i usług handel zagraniczny zaś na studiach II stopnia ekonomika przedsiębiorstwa, rachunkowość i podatki, ekonomika w administracji, rachunkowość menedżerska.

W ramach przedmiotów do wyboru studenci mogą też wybierać zajęcia z zakresu nauk humanistycznych np. psychologię lub komunikowanie się otoczeniem. Uczelnia oferuje również wybór w zakresie kształcenia języków obcych. Struktura programu kształcenia zawierająca moduły i specjalności kształcenia pozwala na elastyczność oferty, wprowadzania nowych specjalności oczekiwanych przez rynek pracy.

1.2).

W budowie koncepcji kształcenia kierunku *ekonomia* bierze udział kadra akademicka, studenci, oraz interesariusze zewnętrzni. Dyskusja nad koncepcją kształcenia uwzględniająca efekty kształcenia, a także program studiów, obsada zajęć odbywa się na posiedzeniach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz na posiedzeniach Rady Wydziału, co dokumentują między innymi protokoły z posiedzeń wspomnianych gremiów. Samorząd Studencki opiniuje programy studiów. Szczególnie ważna była decyzja społeczności Uczelni dotycząca wyboru profilu kształcenia. Przeprowadzone rozmowy z kadrami akademicką oraz roczne raporty z oceny jakości kształcenia wskazują, iż dyskusje programowe odbywają się

również w ramach funkcjonujących na Wydziale Nauk Stosowanych katedr. Szeroka dyskusja, która przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami pracodawców regionu Siedlec wskazała, iż z uwagi na potrzeby lokalnego rynku pracy Uczelnia będzie kształciła studentów na profilu praktycznym. Uczelnia przeprowadziła badania ankietowe wśród pracodawców dotyczące zakresu programowego oferowanych specjalności z punktu widzenia potrzeb rynku pracy.

Uczelnia od szeregu lat przywiązuje dużą wagę do współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie określania koncepcji kształcenia, kierunków rozwoju Uczelni oraz procesu dydaktycznego. Współpraca z nimi odbywa się na forum Rady Konsultacyjnej będącej organem doradczym Uczelni.

W Uczelni działa Rada Konsultacyjna, w skład której wchodzi przedstawiciele otoczenia gospodarczego i społecznego Uczelni. Rada zrzesza przedstawicieli: świata biznesu, organów samorządu terytorialnego i zawodowego, instytucji i stowarzyszeń zawodowych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego oraz przedsiębiorców i instytucji finansowych. Są to między innymi: wiceprezes Zarządu BCC, zastępca Prezydenta miasta Siedlec, przez Wschodniej Izby Gospodarczej, Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy, przewodniczący Siedleckiej Rady Biznesu. Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego, Dyrektor Oddziału ZUS w Siedlicach, przedstawiciele instytucji zdrowia publicznego, prezesi spółek i przedsiębiorstw regionu siedleckiego oraz przedstawiciele Uczelni. Do kompetencji Rady Konsultacyjnej należy wyrażanie opinii i podejmowanie inicjatyw w zakresie: strategicznych kierunków działania Uczelni, współpracy Uczelni z organizacjami gospodarczymi i samorządowymi, dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy, realizowanych programów kształcenia, kształtowania struktury kwalifikacji absolwenta, określania efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji na prowadzonych kierunkach studiów, pozyskiwania miejsc realizacji praktyk studenckich, prowadzenia badań naukowych na rzecz podmiotów gospodarczych, innych ważnych spraw dla rozwoju Uczelni. Rada Konsultacyjna opiniowała koncepcję kształcenia, a w tym zakładane efekty kształcenia sylwetkę absolwenta, oraz program studiów i oferowane specjalności. Współpraca Uczelni z przedstawicielami rynku pracy przekłada się na dobrą organizację praktyk zawodowych oraz staży zawodowych.

Taki zakres udziału zewnętrznych interesariuszy w procesie ustalania koncepcji kształcenia, a w szczególności celów i efektów kształcenia należy uznać za właściwy.

Z informacji przedstawionej przez Władze Jednostki w trakcie wizytacji wynika, że przedstawiciele studentów biorą czynny udział w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego celów i efektów kształcenia. Informację tę potwierdzili również przedstawiciele studentów. Studenci wizytowanego kierunku poprzez swoich przedstawicieli (Parlament Studencki) mają wpływ na plany studiów i programy kształcenia, co potwierdzają przedstawione przez Jednostkę w trakcie wizytacji opinie Parlamentu Studenckiego dotyczące planów studiów i programów kształcenia z trzech ostatnich lat akademickich.

Uczelnia dostosowała się do uwag PKA, opracowała strategię rozwoju Uczelni, którą realizuje wizytowany Wydział, podjęła pracę nad opracowaniem Wydziałowej strategii rozwoju, podjęła współpracę z przedstawicielami rynku pracy.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego - ocena: *znacząco*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia na kierunku ekonomia na poziomie studiów I i II stopnia realizuje cele strategiczne Uczelni i jest spójna z misją. Należy opracować strategię rozwoju wizytowanego Wydziału.

1.2) Kadra akademicka, studenci oraz przedstawiciele pracodawców uczestniczą w procesie budowania koncepcji kształcenia, efektów kształcenia i perspektyw rozwoju kierunku ekonomia.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

W dniu 18 września 2012 r. Senat określił - zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji – efekty kształcenia dla studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim dla kierunku *ekonomia* Uchwałą Nr 24/2012, zaś dla studiów drugiego stopnia – Uchwałą Nr 52/2012. W posiedzeniu nie uczestniczyli interesariusze zewnętrzni. Efekty kształcenia dla tego kierunku stanowią załącznik do tych uchwał.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzenia Senatu, w czasie którego były zatwierdzone wymienione wyżej dokumenty.

Uczelnia zakwalifikowała oceniany kierunek kształcenia do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscypliny *ekonomia*. Opis zakładanych efektów kształcenia jest zgodny z kanonem dyscypliny, do której został przyporządkowany oceniany kierunek studiów. Efekty kształcenia zostały zarówno dla studiów pierwszego, jak i drugiego stopnia opracowane dla profilu praktycznego.

Na studiach pierwszego stopnia zakłada on przekazanie studentom wiedzy o zjawiskach gospodarczych w ujęciu makro- i mikroekonomicznym oraz wzajemnych powiązaniach i zależnościach występujących między podmiotami, wiedzy o narzędziach analizy zjawisk gospodarczych oraz kształtowanie umiejętności wykorzystania wiedzy nabytej w tych zakresach do wykonywania zawodu ekonomisty, a także umiejętności oceny skutków podejmowanych decyzji i odpowiedzialności za te decyzje. Zgodnie z przyjętą przez Uczelnię koncepcją kształcenia „studia na kierunku *ekonomia* kształcą profesjonalnych praktyków, potrafiących prawidłowo interpretować zjawiska ekonomiczne, ludzi mądrych i odpowiedzialnych, przestrzegających uniwersalnych zasad moralnych” oraz posiadających inne rozwinięte kompetencje społeczne.

Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały opracowane zgodnie z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji w ujęciu trzech kategorii: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dla studiów pierwszego stopnia przyjętych zostało 14 efektów w zakresie wiedzy, 11 w zakresie umiejętności i 9 w zakresie kompetencji społecznych. Zastosowano odniesienia do wszystkich deskryptorów w obszarze nauk społecznych. Do każdego efektu kierunkowego wskazano od jednego do pięciu odniesień do efektów obszarowych. Z kolei w tablicy pokrycia obszarowych efektów kształcenia przez kierunkowe efekty kształcenia wskazano powiązania między tymi dwiema grupami efektów. Każdy efekt obszarowy ma pokrycie w efektach kierunkowych w liczbie od jednego do sześciu. Powiązania te są pod względem merytorycznym prawidłowe.

Przedmiotowe efekty kształcenia zostały zamieszczone w sylabusach przedmiotów. Zostały one opracowane w ujęciu trzech kategorii: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dla każdego efektu przedmiotowego wskazano odniesienie do efektu (efektów) kierunkowego.

Cele kształcenia dla studiów drugiego stopnia przewidują wyposażenie absolwenta w pogłębioną wiedzę z zakresu ekonomii, zarządzania zasobami ludzkimi, rzeczowymi i finansowymi oraz umiejętność wykorzystania tej wiedzy do wykonywania funkcji ekonomisty. Absolwent jest wyposażony w kompetencje menedżera, przedsiębiorcy i specjalisty w zakresie ekonomii. Posiada postawy przedsiębiorcze i rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie. Dla studiów drugiego stopnia opracowano 10 efektów kształcenia w

zakresie wiedzy, 9 w zakresie umiejętności oraz 8 w zakresie kompetencji społecznych. Zastosowano odniesienia do wszystkich deskryptorów obszarowych. Dla każdego efektu kierunkowego wskazano od jednego do sześciu odniesień do efektów obszarowych. Także każdy z efektów obszarowych posiada odpowiednie pokrycie w efektach kierunkowych.

Przedmiotowe efekty kształcenia dla studiów drugiego stopnia zostały zamieszczone w sylabusach przedmiotów. Efekty te zostały one opracowane w ujęciu trzech kategorii: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dla każdego efektu przedmiotowego wskazano odniesienie od jednego do kilku efektów kierunkowych.

Na podstawie przedstawionej powyżej analizy można stwierdzić, że kierunkowe oraz przedmiotowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku kształcenia są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz z koncepcją rozwoju kierunku.

Studenci wizytowanego kierunku nie znają samego pojęcia efekty kształcenia, jednakże według ich informacji na pierwszych zajęciach każdego kursu zapoznawani są zakresem materiału, którego nauczą się w trakcie realizacji kursu. Nie byli w stanie jednoznacznie ocenić zgodności efektów kształcenia z koncepcją rozwoju kierunku.

Ocena spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia może być przeprowadzona w oparciu o matryce sporządzone w dwóch formach. Matryce pokrycia obszarowych efektów kształcenia przez kierunkowe efekty kształcenia zawierają zestawienie obydwu tych rodzajów efektów w układzie trzech kategorii (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych). Z analizy tych matryc wynika, że wszystkie obszarowe efekty kształcenia dla obszaru nauk społecznych mają od jednego do kilku odniesień do efektów kierunkowych przyjętych dla ocenianego kierunku studiów. Z kolei drugi rodzaj matryc – matryce pokrycia kierunkowych efektów kształcenia zawierają odniesienia efektów kierunkowych do przedmiotów pogrupowanych w moduły i ujętych w programie studiów. Także w tym przypadku zestawienie zawiera uporządkowanie efektów kształcenia w ujęciu trzech ich kategorii. Z zestawienia tego wynika, że każdy z kierunkowych efektów kształcenia jest realizowany w ramach od kilku do nawet kilkunastu efektów przedmiotowych. Z drugiej strony w ramach poszczególnych efektów przedmiotowych realizuje się z reguły po kilka efektów z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Natomiast informacje o spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia zawarte są w sylabusach przedmiotów. Dla poszczególnych przedmiotów opracowano po dwa efekty z zakresu wiedzy i umiejętności oraz po trzy z zakresu kompetencji społecznych. Wszystkie te dokumenty opracowano odrębnie dla obydwu poziomów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Przedmiotowe efekty kształcenia dla części przedmiotów specjalnościowych dotyczą finansów i w związku z tym nie są bezpośrednio powiązane z efektami kierunkowymi, które zostały opracowane w odniesieniu do dyscypliny *ekonomia*. Powiązanie pośrednie jest jednak dostrzegalne. Analiza zawartości matryc i sylabusów wskazuje, że na ocenianym kierunku studiów zapewniono niezbędną spójność obszarowych, kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że efekty kształcenia, które osiągają oni w trakcie procesu kształcenia uwzględniają wymagania rynku pracy i przygotowują studentów do przyszłej pracy zawodowej. Nie potrafili jednoznacznie ocenić spójności kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia.

Założenia i cele kształcenia dla poszczególnych przedmiotów zostały określone w ich sylabusach. Cele i efekty szczegółowe są rozwinięciem i uszczegółowieniem efektów kierunkowych, co tworzy podstawę dla realizacji efektów kierunkowych. Określono efekty i cele dla praktyk zawodowych i praktyki dyplomowej. Efekty te wyraźnie wspierają osiągnięcie efektów kierunkowych.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA mogą oni osiągnąć kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia przypisane do poszczególnych przedmiotów w trakcie ich realizacji.

Opisy kierunkowych efekty kształcenia oraz sylabusy zawierające przedmiotowe efekty kształcenia dostępne są w Wirtualnym Dziekanacie po zalogowaniu na indywidualne konto oraz w Dziale Dydaktyki. Można zatem stwierdzić, że Uczelnia zapewniła w niezbędnym zakresie dostęp do efektów kształcenia.

2.2).

Określenia kierunkowych, modułowych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów oparte zostały na prawidłowej pod względem merytorycznym terminologii i są zrozumiałe dla studentów, jak i kandydatów na studia. Dla ich sformułowania posłużono się terminologią odpowiadającą dyscyplinom naukowym, w ramach których został umiejscowiony oceniany kierunek studiów. Zastosowany język opisu nie sprawia problemu ze zrozumieniem treści poszczególnych efektów. Jednoznaczność przyjętych dla opisu kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia określić pozwala na stworzenie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wynika, że efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały i umożliwiający sprawdzenie stopnia ich osiągnięcia.

2.3)

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta oraz dyplomy prowadzona jest prawidłowo. *Natomiast w suplementach do dyplomu wskazane jest:*

- 1) w pkt. 2 - *Informacje o dyplomie ust. 2.3 i 2.4 – Nazwa i status Uczelni wydającej dyplom – określenie statusu Uczelni, tj. „niepubliczna Uczelnia zawodowa”* , a także *informacji na podstawie jakiej ustawy Uczelnia funkcjonuje.*
- 2) *W pkt. 3 – Informacje o poziomie wykształcenia – ust. 3.3 – Warunki przyjęcia na studia -- uzupełnienie informacji o „również posiadanie dyplomu studiów drugiego stopnia”,*
- 3) *w pkt. 4 – Informacje o treści studiów i osiągniętych wynikach:*
 - *w ust.4.2 – uzupełnienie wpisu o uchwały Rady Wydziału zatwierdzające plany i programy kształcenia dla danego kierunku studiów i poziomu kształcenia oraz roku akademickiego dla którego zostały one zatwierdzone.*
 - *w ust. 4.3 uzupełnienie wpisu przy semestrach o rok akademicki oraz przy temacie pracy dyplomowej - uzupełnienie jej oceny.*

Przechowywanie efektów kształcenia

W Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach obowiązuje Zarządzenie nr 19/2009 Kanclerza z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Kancelaryjnej, Jednolitego Rzeczonego Wykazu Akt oraz Instrukcji organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego oraz zasad i trybu postępowania z dokumentacją, których celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych, a także określenie zasad przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych, a także tryb przekazywania dokumentacji do Archiwum Uczelni. Po upływie okresu przechowywania, akta przekazywane są do archiwum Uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego.

W czasie wizytacji poinformowano, iż dokumentacja potwierdzająca uzyskanie zakładanych efektów kształcenia jest przechowywana w Archiwum Uczelni przez okres 2 lat. *Wskazane jest jednakże określenie zasad archiwizowania dokumentacji potwierdzającej uzyskanie zakładanych efektów kształcenia oraz ustalenie okresu ich przechowywania.*

System oceny realizacji efektów kształcenia i weryfikacji zakładanych celów kształcenia jest oparty na regulacjach zawartych w Regulaminie studiów oraz sylabusach przedmiotów. System ten jest w niezbędnym zakresie przejrzysty. Wskazuje jakie warunki

musi spełnić student dla uzyskania zaliczenia przedmiotu, semestru, roku studiów, praktyki zawodowej, na jakiej podstawie jest dokonywana ocena pracy dyplomowej, na jakiej podstawie może być zaliczony cały cykl kształcenia na danym poziomie studiów. Rozwiązania stosowane w tym zakresie są przejrzyste a informacje na ich temat dostępne dla zainteresowanych podmiotów w formie dokumentów bądź wyjaśnień ustnych.

Ogólne zasady oceny efektów kształcenia dostępne są w *Regulaminie Studiów*, natomiast zasady szczegółowe przedstawiane są przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach kursu. Z opinii wyrażonej przez studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że ustalone pierwotnie zasady oceny efektów kształcenia przestrzegane są przez nauczycieli akademickich w trakcie realizacji przedmiotu. Zasady te publikowane są także w sylabusach, które są dostępne dla studentów za pośrednictwem Wirtualnego Dziekanatu.

System weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie, tj. wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Podawane w sylabusie przedmiotu sposoby weryfikacji zostały powiązane z symbolem efektu, jak jest za ich pomocą weryfikowany. Sposoby weryfikacji poszczególnych efektów są prawidłowe.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wynika, że efekty kształcenia dotyczą wszystkich trzech aspektów: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Wyrazili również opinię, że efekty są weryfikowane w zależności od aspektu, którego dotyczą, tzn. wiedza poprzez egzaminy teoretyczne, umiejętności poprzez różnego rodzaju ćwiczenia i zadania, a kompetencje społeczne poprzez grupową realizację projektów.

Stosowany w Uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów system oceny umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. W sylabusach przedmiotów wskazano sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Określono w jaki sposób weryfikowana jest wiedza, umiejętności i oceniane są kompetencje społeczne w ramach aktywnych form prowadzenia zajęć (ćwiczeń) oraz jaki jest sposób weryfikacji efektów kształcenia dla całych przedmiotów. Najczęściej stosowane są następujące sposoby weryfikacji efektów kształcenia: egzaminy pisemne, aktywność na zajęciach, kolokwia pisemne, referaty, prezentacje, studia przypadku, projekty. Dla każdej ze stosowanych form weryfikacji wskazano przy tym jaki efekt jest za jej pomocą weryfikowany. Należy jednak wskazać, że określenia te nie zawsze są jednoznaczne. Posłużono się bowiem ostatnimi dwoma cyframi z symbolu efektu, co nie zawsze pozwala identyfikować, do jakiej kategorii dany efekt się odnosi. Zwraca jednak uwagę wysoki stopień powtarzalności stosowanych sposobów weryfikacji efektów kształcenia dla różnych przedmiotów. W zdecydowanej większości przypadków są to: aktywność na zajęciach, dwie okresowe prace pisemne, test końcowy.

Weryfikacja założonych efektów kształcenia dokonuje się także w ramach procesu dyplomowania. Ogólne regulacje w tym zakresie zawarte są w Regulaminie studiów, a szczegółowe zasady związane z procesem dyplomowania określone zostały w Zarządzeniu nr 10/2014 Rektora CM w Siedlcach z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie wymogów, jakim powinny odpowiadać praca dyplomowa i ocena pracy dyplomowej oraz zasad przeprowadzania egzaminu dyplomowego. Wymogi te określają, że tematyka pracy dyplomowej musi być zgodna z kierunkiem studiów. Promotorami mogą być wyłącznie osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora. Pożądane jest ukierunkowanie prac na rozwiązywanie problemów praktycznych. Tematy prac zatwierdzane są przez Radę Wydziału. W załączniku do powołanego Zarządzenia określone zostały wymogi techniczne dotyczące pracy dyplomowej. Prace podlegają weryfikacji w systemie antyplagiatowym. Praca jest oceniana przez promotora i wyznaczonego przez dziekana recenzenta spośród nauczycieli zajmujących się zagadnieniami poruszonymi w pracy. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją składającą się przewodniczącego, którym może być dziekan bądź upoważniony przez niego nauczyciel ze stopniem co najmniej doktora, promotor i recenzent. Egzamin dyplomowy obejmuje weryfikację wiedzy studenta z zakresu treści przedmiotów

kierunkowych (pytanie losowane z zakresu opublikowanych zagadnień) oraz umiejętności odnoszących się do przygotowania pracy dyplomowej (prezentacja wyników badań, wykorzystanych metod badawczych, sposobu rozwiązania problemu). Ostateczna ocena ze studiów jest ustalana jako suma ocen ważonych z przebiegu studiów (waga 0,5), oceny z pracy (waga 0,25) oraz oceny z egzaminu (waga 0,25). Przyjęte w Zarządzeniu rozwiązania zapewniają prawidłową organizację procesu dyplomowania.

Weryfikowane są efekty kształcenia uzyskane na praktykach zawodowych i dyplomowych. Podstawą zaliczenia praktyki jest przedłożenie sprawozdania z jej przebiegu, osiągnięcie założonych efektów kształcenia, które są oceniane na Karcie oceny przebiegu praktyki, rozmowa oceniająca przeprowadzona przez kierownika praktyk. Studenci posiadający doświadczenie zawodowe mogą ubiegać się o zaliczenie praktyki zawodowej na podstawie dokumentów potwierdzających zatrudnienie, bądź prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Zaliczenia praktyki na tych zasadach dokonuje dziekan w oparciu o udokumentowany wniosek studenta. Zaliczenie praktyki dyplomowej dokonuje promotor pracy dyplomowej

Stosowany w Uczelni system weryfikacji efektów kształcenia pozwala na zmierzenie i ocenę osiągania założonych efektów na poszczególnych etapach procesu kształcenia. Zastosowane w tym zakresie procedury i metody są prawidłowe i dostosowane do poszczególnych przedmiotów oraz etapów kształcenia, a w szczególności obejmują proces dyplomowania.

Z opinii studentów wynika, że system oceny efektów kształcenia umożliwia zmierzenie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia przypisanych dla poszczególnych przedmiotów oraz procesu dyplomowania. W ich opinii w trakcie procesu dyplomowania studenci osiągają efekty kształcenia przede wszystkim z zakresu analizy danych, a także samodzielnego poszukiwania informacji. Zbyt wiele godzin pracy własnej skierowanych jest na realizację projektów, które nie pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Podstawowe i ogólne wymagania związane zaliczaniem poszczególnych przedmiotów, semestrów, lat studiów i całego cyklu kształcenia określone są w Regulaminie studiów. Zawiera on regulacje stosowane powszechnie w krajowym szkolnictwie wyższym. Wymagania odnoszące się do zaliczenia poszczególnych przedmiotów zawarte są w ich sylabusach. Uczelnia zapewniła wysoki stopień standaryzacji wymagań związanych z zaliczeniem każdego z przedmiotów. W sylabusie określone zostały elementy i wagi mające wpływ na ocenę końcową. Jako elementy uwzględnia się aktywność na zajęciach, okresowe prace pisemne, wykonanie studium przypadku, projekt, zaliczenie/egzamin końcowy. Do każdego z tych elementów została przypisana waga procentowa. W zależności od wysokości osiągniętej sumy wag częściowych wystawiana jest ocena ostateczna. Stosowana jest tradycyjna skala ocen od 3,0 do 5,0. Znamienne jest przy tym, że Uczelnia nie uwzględnia w ramach tego opisu oceny 2,0.

Z opinii studentów wizytowanego kierunku przedstawionej w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że wymagania są wystandaryzowane i jednolite dla wszystkich studentów. Potwierdza to fakt zawarcia podstawowych zasad weryfikacji stopnia uzyskania efektów kształcenia w Regulaminie Studiów, a zasad szczegółowych dotyczących poszczególnych przedmiotów w sylabusach.

Na studiach pierwszego stopnia z 26 studentów przyjętych w roku akademickim 2011/2012 skreślonych zostało 8. Na trzecim roku studiuje obecnie 10 studentów. Na studiach drugiego stopnia odsiew dla kolejnych roczników przyjmowanych od roku akademickiego 2011/2012 wynosił odpowiednio: 11, 12 i 6%.

Jako przyczyny odsiewu Uczelnia podaje: niezaliczenie semestru, zaległości finansowe wobec Uczelni, niezłożenie pracy dyplomowej.

W opinii studentów wizytowanego główną przyczyną odsiewu jest wysoki poziom realizowanych przedmiotów oraz sprawy osobiste, które niekiedy uniemożliwiają właściwą realizację zajęć w formie niestacjonarnej.

Informacje na temat stosowanego systemu ocen zawarte w Regulaminie studiów i sylabusach przedmiotów dostępne są na platformie elektronicznej Uczelni. Dodatkowo informacje w tym zakresie są przekazywane przez prowadzących zajęcia.

Z informacji uzyskanej od studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że studenci mają dostęp do informacji na temat stosowanego systemu oceny, m.in. na pośrednictwem sylabusów dostępnych dla studentów poprzez Wirtualny Dziekanat.

Uczelnia na ocenianym kierunku studiów nie prowadzi kształcenia z zastosowaniem technik kształcenia na odległość. Platforma elektroniczna funkcjonująca w Uczelni umożliwia natomiast udostępnianie studentom materiałów i informacji związanych z procesem kształcenia.

2.4)

Uczelnia prowadzi monitorowanie losów absolwentów poprzez przeprowadzanie badań ankietowych. Prowadzeniem badań zajmuje się Biuro Karier. Ankiety przeprowadzane są bezpośrednio po ukończeniu studiów oraz po 3 i 5 latach od ich ukończenia. Należy wskazać, iż z uwagi na fakt, że Uczelnia prowadzi w zasadzie wyłącznie kształcenie na kierunku *ekonomia* na studiach stacjonarnych, to większość absolwentów pracowała już w trakcie studiów. Wyniki badań wskazują, że absolwenci pozytywnie oceniają przydatność studiów. Dla części z nich ukończenie studiów pozwoliło na awans bądź zmianę miejsca pracy na bardziej atrakcyjne. Wyniki badań losów absolwentów wykorzystywane są w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

Do budowy relacji z absolwentami i monitorowania ich losów zawodowych służy także realizowany przez Uczelnię projekt „Model kształcenia przez całe życie w oparciu o trwałą relację z Uczelnią: ideAGORA – Absolwenci kapitałem społecznym Uczelni”. Dla realizacji tego programu została stworzona platforma elektroniczna umożliwiająca kontakty pomiędzy Uczelnią a jej absolwentami.

Uczelnia prowadząca oceniany kierunek studiów uczestniczy także od 2014 roku w projekcie prowadzonym przez Politechnikę Krakowską „Monitoring losów absolwentów – droga do sukcesu Uczelni XXI wieku”. W ramach tego projektu istnieje możliwość dostępu do platformy elektronicznej służącej do monitorowania losów absolwentów.

Zgodnie z obowiązującymi w Uczelni procedurami zapewnienia jakości kształcenia wyniki badań losów absolwentów przedstawiane są przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia w Raporcie z oceny jakości kształcenia na danym kierunku studiów.

Zgodnie z dokumentacją przedstawioną przez Władzę Jednostki monitoring losów zawodowych absolwentów prowadzony jest od 2008 roku. Początkowo obejmował on badanie absolwentów po roku od ukończenia studiów, natomiast po zmianie przepisów w Jednostce została zmieniona procedura zgodnie, z którą badanie losów zawodowych absolwentów odbywa się po 3 i 5 latach od ukończenia studiów. W ramach procesu monitorowania losów zawodowych absolwentów osoby, które wyraziły zgodę na udział w projekcie w zależności od preferencji otrzymują drogą pocztową lub elektroniczną za pośrednictwem poczty e-mail, kwestionariusz ankietowy, w którym pytani są przede wszystkim o obecną karierę zawodową, aktywność zawodową w trakcie studiów, wpływ studiów na karierę zawodową (np. zmiana miejsca pracy, awans, założenie własnej firmy), dalszą edukację oraz oczekiwania i opinię dotyczącą Uczelni. Obecnie Jednostka prowadzi pilotażowe badania monitorowania losów zawodowych absolwentów z wykorzystaniem ankiet internetowych na dwóch kierunkach, natomiast na wizytowanym kierunku ankietyzacja przebiega w sposób tradycyjny drogą pocztową lub elektroniczną, za pośrednictwem skrzynki e-mail.

Jako mocną stroną w zakresie monitorowania losów zawodowych absolwentów i zaangażowanie Uczelni w ten proces należy wskazać realizację przez Jednostkę projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej „*ideADORA – Absolwenci kapitałem społecznym Uczelni*”. Projekt ten oparty jest na budowaniu trwałej relacji Uczelni i absolwenta. Projekt ten składa się z kilku elementów, m.in. innowacyjnych form organizacji procesu kształcenia, cyklu szkoleń dla absolwentów w ramach kształcenia ustawicznego, który polega na identyfikacji potrzeb absolwentów oraz na tej podstawie proponowanie im ścieżki uzupełniającej umiejętności i wiedzę niezbędną na rynku pracy. Dodatkowo w ramach projektu funkcjonuje platforma internetowa, służąca wymianie informacji pomiędzy studentami, absolwentami i nauczycielami akademickimi, Klub Absolwenta stanowiący połączenie centrum informacyjnego i rozwojowego dla absolwentów, kwartalnik *ideAGORA* oraz biuletyn miesięczny – gazetka internetowa.

Informacje otrzymywane przez Jednostkę w procesie ankietyzacji absolwentów przedstawiane są gremiom związanym z procesem kształtowania kształcenia w formie zagregowanej. Jednostka wykorzystuje informację zdobyte w trakcie procesu ankietyzacji oraz w ramach projektu *ideAGORA* w celu doskonalenia jakości kształcenia, czego efektem jest m.in. wprowadzenie do grupy przedmiotów obowiązkowych wykładów z zakresu autoprezentacji oraz organizacja licznych kursów i szkoleń, których brak niejednokrotnie wskazali absolwenci.

Studenci wizytowanego kierunku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA posiadali informacje dotyczącą zarówno procesu monitorowania losów zawodowych absolwentów, jak i projektu *ideAGORA*. Bardzo pozytywnie wypowiedali się na temat działań realizowanych przez Jednostkę w tym zakresie.

W ramach oceny przeprowadzonej przez Państwową Komisję Akredytacyjną w roku 2008 (Uchwała Nr 729/2008 Prezydium PKA z dnia 23.10.2008 r.) zespół oceniający sformułował w odniesieniu do niniejszego kryterium uwagi dotyczące procesu dyplomowania. Zwrócono uwagę na słaby poziom prac dyplomowych, brak hipotez, koncentrację egzaminu dyplomowego na problematyce pracy, wąska obsada seminariów dyplomowych (2 osoby), zbyt skrótowe recenzje.

Obecnie przeprowadzona ocena jakości kształcenia prowadzi w tym zakresie do następujących wniosków:

- 1) Poziom części prac dyplomowych odpowiada wymogom, ale w dalszym ciągu poziom niektórych prac jest dość niski, część z nich opiera się na wąskiej literaturze przedmiotu, zakresy badań empirycznych i stosowanych metod analitycznych są wąskie, w większości prac brak jest hipotez.
- 2) Zmieniono, zgodnie z uwagami PKA, zakres egzaminu dyplomowego, na którym jedno pytanie dotyczy pracy, zaś drugie treści podstawowych i kierunkowych.
- 3) Poszerzona została do 8 osób obsada seminariów dyplomowych
- 4) Recenzje prac obejmują wszystkie punkty, w większości są odpowiednio obszerne, natomiast zamiast oceny merytorycznej często pojawia się opis zawartości pracy.

Zatem proces dyplomowania wymaga dalszego doskonalenia.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

1. Prace zaliczeniowe mają niski stopień trudności. Powielają one treści wykładowe. Część tych prac nie podlega należytej weryfikacji przez prowadzących przedmiot.
2. Część tematów prac dyplomowych nie jest w pełni zgodna z kierunkiem studiów.
3. Promotorzy nie zawsze zwracają uwagę na etapie opieki nad studentem na metodyczną i formalną poprawność pracy – co jest widoczne w szczególności w sformułowaniach tematów prac, tytułów rozdziałów, określenia celu pracy, stosowania zasad opisu i powoływania źródeł.

4. Recenzje prac sporządzane są na standardowych drukach i zawierają odniesienia do wszystkich punktów. W niektórych recenzjach zamiast oceny merytorycznej pracy znajduje się opis jej zawartości.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Kierunkowe oraz przedmiotowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku kształcenia są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego oraz z koncepcją rozwoju kierunku. Program kształcenia zapewnia niezbędną spójność obszarowych, kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia.

2.2) Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny. Studenci wizytowanego kierunku wyrazili opinię, iż efekty kształcenia sformułowane są dla nich w sposób zrozumiały.

2.3) System oceny realizacji efektów kształcenia i weryfikacji zakładanych celów kształcenia jest przejrzysty. Obejmuje on wszystkie kategorie, a stosowane sposoby weryfikacji poszczególnych efektów są prawidłowe. System oceny umożliwia zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach, w szczególności związanych z procesem dyplomowania. Wymagania dotyczące weryfikacji realizacji efektów kształcenia są wystandaryzowane. Zasady systemu oceny efektów kształcenia znane są studentom od pierwszych zajęć i w ich opinii są rzetelnie realizowane przez nauczycieli akademickich. Zasady systemu zawarte są w sylabusach, które dostępne są dla studentów za pośrednictwem Wirtualnego Dziekanatu. W opinii studentów system oceny jest transparentny, jednolity w stosunku do wszystkich studentów, a także obiektywny.

2.4) Uczelnia prowadzi badania losów absolwentów i wykorzystuje ich wyniki w procesie doskonalenia jakości kształcenia. O zaangażowaniu Jednostki w proces monitoringu świadczy prowadzony projekt ideAGORA mający na celu m.in. wymianę doświadczeń pomiędzy studentem, absolwentem i nauczycielem akademickim, a także stałe dokształcanie absolwentów Uczelni.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rady Wydziału, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa (tj. np. dostosowanie planów i programów do obowiązujących standardów, utworzenie nowych specjalności), a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą w Uczelni procedurą, tj. przez Radę Wydziału.

Na mocy Uchwały Nr 4/2012 z dnia 18 września 2012 r. Rada Wydziału uchwaliła plany i programy kształcenia na ocenianym kierunku dostosowane do Krajowych Ram Kwalifikacji od roku akademickiego 2012/2013. Na rok akademicki 2013/2014 plany i programy kształcenia zatwierdzono Uchwałą Nr 1/2013 z dnia 28 czerwca 2013 r., zaś od roku akademickiego 2014/2015 – Uchwałą nr 3/2014 z dnia 27 czerwca 2014 r.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału w czasie których były zatwierdzone wymienione wyżej dokumenty.

Uczelnia przedstawiła w Raporcie samooceny opisy kwalifikacji i sylwetki absolwenta studiów pierwszego i drugiego stopnia na ocenianym kierunku studiów.

Absolwent studiów pierwszego stopnia dysponuje wiedzą z zakresu organizacji i funkcjonowania gospodarki, podstawowych systemów ekonomicznych państwa, zarządzania poszczególnymi sferami życia gospodarczego, struktur i funkcji rynku. Absolwent posiada także wiedzę dotyczącą tworzenia, funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw oraz sposobów ich finansowania. Absolwent potrafi samodzielnie przeprowadzać analizy ekonomiczne i podejmować decyzje, formułować własne opinie na temat zjawisk ekonomicznych, wypowiadać się w mowie i piśmie w zakresie odnoszącym się do problemów ekonomicznych. Absolwent potrafi korzystać z wybranych metod ilościowych do badania i analizy zjawisk ekonomicznych. W zależności od wybranej specjalności student może pogłębiać swoją wiedzę i nabywać umiejętności w zakresie właściwym dla kształcenia specjalnościowego. Można na podstawie takiego określenia zakresu wiedzy i umiejętności absolwenta stwierdzić, że nabywa on kwalifikacje umożliwiające wykonywanie zawodu ekonomisty. W opisie sylwetki absolwenta wskazano rodzaje instytucji i organizacji, w których mogą podejmować pracę absolwenci oraz zakresy obowiązków zawodowych, do których wykonywania są przygotowani. Dysponują oni także odpowiednią wiedzą i umiejętnościami do kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia oraz studiach podyplomowych i kursach.

Absolwent studiów drugiego stopnia ocenianego kierunku studiów jest wyposażony w wiedzę pozwalającą mu na rozumienie współczesnych zjawisk gospodarczych i społecznych oraz czynników je kształtujących. Posiada wiedzę dotyczącą systemu organizacji i funkcjonowania państwa oraz jego instytucji i subsystemów, zarządzania nimi oraz wiedzę dotyczącą gospodarki unijnej. Ma wiedzę odnoszącą się do działalności przedsiębiorstw i ich finansowania, wiedzę na temat struktury i mechanizmów działania rynku, potrafi posługiwać się metodami badawczymi, technikami i narzędziami analitycznymi mającymi zastosowanie w odniesieniu do gospodarki, potrafi wykorzystywać wiedzę do rozwiązywania problemów decyzyjnych, oceniać konsekwencje podejmowanych decyzji, formułować własne opinie na temat problemów ekonomicznych, wypowiadać się w mowie i piśmie w zakresie tych zagadnień. W opisie sylwetki absolwenta studiów drugiego stopnia wskazano w jaki sposób może wykorzystywać swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje dla dalszego rozwoju na studiach trzeciego stopnia, studiach podyplomowych, kursach oraz wykonywania pracy zawodowej. Wskazano, jakie są potencjalne rodzaje organizacji i instytucji oraz stanowiska, na których może pracować absolwent ocenianego kierunku studiów.

Opisy kwalifikacji i sylwetek absolwenta obydwu poziomów studiów zawierają niezbędne elementy odnoszące się do wskazania zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz możliwości ich wykorzystania na rynku pracy.

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów zasadniczo umożliwia osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Stopień „upraktycznienia” studiów wymaga wyraźnego wzmocnienia. Aplikacyjny charakter studiów ma raczej charakter określenia werbalnego, gdyż sformułowanie efektów kształcenia, treści kształcenia oraz stosowane metody dydaktyczne wymagają większego nasycenia elementami praktycznymi.

Program kształcenia dla kierunku *ekonomia* na studiach pierwszego stopnia o profilu praktycznym został przyjęty Uchwałą nr 55/2012 Senatu Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkoły Wyższej z siedzibą w Siedlcach z dnia 18 września 2012 r., a na studiach drugiego stopnia o profilu praktycznym Uchwałą nr 62/2012 r. z tego samego dnia.

Należy wskazać, że ze względu na brak dostatecznej liczby kandydatów w ostatnich dwóch latach studia pierwszego stopnia, zarówno stacjonarne, jak i niestacjonarne, nie były uruchamiane. Ocenie podlega zatem program kształcenia na tych studiach, a nie jego realizacja.

Studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów i zarówno dla studiów prowadzonych w formie studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych liczba godzin wynosi 4724. Na studiach stacjonarnych przewidziano przy tym 2511 godzin kontaktowych, do których zaliczono 476 godzin projektów oraz 160 godzin praktyki zawodowej i 255 godzin praktyki dyplomowej. W rzeczywistości zajęcia w formie kontaktowej obejmują 1744 godziny, gdyż projekty polegają na samodzielnym przygotowaniu przez grupę studentów określonego opracowania, z ewentualnym wsparciem ze strony nauczyciela akademickiego w ramach konsultacji. Na studiach niestacjonarnych Uczelnia w programie studiów przewidziała 1331 godzin kontaktowych, w tym 134 godziny projektów, 160 godzin praktyki zawodowej i 255 godzin praktyki dyplomowej. Program kształcenia ma strukturę modułową. Obejmuje on moduł kształcenia ogólnego (384 godziny zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych oraz 180 na niestacjonarnych), moduł kształcenia podstawowego (odpowiednio 861 i 396 godzin zajęć), moduł kształcenia kierunkowego (395 i 202 godziny), moduł kształcenia przedmiotów do wyboru (711 i 393 godziny), praktykę zawodową (po 160 godzin praktyki zawodowej i 255 godzin praktyki dyplomowej).

Moduł kształcenia ogólnego obejmuje następujące przedmioty: dwa przedmioty humanistyczne, Informację naukową i przygotowanie biblioteczne, Ergonomię i BHP, Ochronę własności intelektualnej, Technologie informacyjne, Język obcy. Na moduł kształcenia podstawowego składają się Mikro- i makroekonomia, MSG, Ekonometria, Matematyka, Statystyka opisowa, Rachunkowość, Prawo i Zarządzanie. Moduł kształcenia kierunkowego zawiera 9 przedmiotów zaliczanych do kanonu kształcenia w tym zakresie w ramach ekonomii. Moduł kształcenia przedmiotów do wyboru obejmuje przedmioty specjalnościowe, przedmioty wybieralne (4 przedmioty z zakresu zarządzania) moduł praktyczny (praktyki zawodowe), wykłady prowadzone przez praktyków oraz seminarium dyplomowe. Bardzo mały jest zakres zajęć odbywających się w laboratoriach komputerowych (14 godzin na studiach niestacjonarnych). Są to przy tym zajęcia z Technologii informacyjnej. Tak więc przygotowanie absolwentów w zakresie umiejętności związanych z wykorzystywaniem techniki informacyjnej jest dalece niewystarczające. Innym przykładem są zajęcia z przedmiotu Rachunkowość, które na studiach niestacjonarnych obejmują 16 godzin wykładu i 24 godziny ćwiczeń audytoryjnych. Ćwiczenia w odniesieniu do takiego przedmiotu, jeżeli miałyby być zbliżone do warunków odpowiadających praktyce powinny odbywać się z znacznym zakresem w laboratorium komputerowym, a nie jak wskazano w sylabusie, że zajęcia ćwiczeniowe odbywają się głównie przy tablicy.

Na studiach pierwszego stopnia oferowane są 4 specjalności: Gospodarka nieruchomościami, Logistyka w organizacjach gospodarczych, Ekonomika handlu i usług, Handel zagraniczny. Na każdą specjalność składa się 4-5 przedmiotów zgodnych pod względem treści programowych z jej nazwą. Spośród wymienionych specjalności jedynie specjalność Logistyka w organizacjach gospodarczych pod względem treści programowych nie jest zgodna z kierunkiem studiów *ekonomia*, gdyż opiera się na przedmiotach z zakresu zarządzania i logistyki.

W programie studiów stacjonarnych pierwszego stopnia przewidziane są zajęcia prowadzone są w formie wykładów, ćwiczeń, laboratoriów, projektów oraz praktyk. W ogólnej strukturze liczby godzin (2511) przypada na nie odpowiednio 39, 27, 3, 19 i 12 %. Zajęcia określane jako projekty mają polegać na ich przygotowywaniu przez kilkusobowe grupy studentów z możliwością konsultowania pracy nad nimi z nauczycielem akademickim. Natomiast na studiach niestacjonarnych zakładany udział wykładów, ćwiczeń, laboratoriów, projektów oraz praktyk wynosi odpowiednio: 38, 27, 3, 10, 22 %.

Studia drugiego stopnia trwają 4 semestry i zarówno dla studiów prowadzonych w formie studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych liczba godzin wynosi 3220. Na studiach stacjonarnych przewidziano przy tym 1749 godzin kontaktowych (wliczając do tego 160 godzin praktyki zawodowej kierunkowej, 175 godzin praktyki zawodowej dyplomowej, 510 godzin projektów i 74 godziny przewidziane na egzaminy). Bez praktyk i projektów liczba

godzin kontaktowych wynosi 1005. Natomiast na studiach niestacjonarnych liczba godzin kontaktowych wynosi 963 (łącznie z praktykami: 160 godzin praktyki zawodowej kierunkowej, 175 godzin praktyki zawodowej dyplomowej, 226 godzinami na projekty i 74 na egzaminy).. Tym samym liczba godzin przewidzianych na samokształcenie wynosi odpowiednio dla tych form studiów 1471 i 2257. Program kształcenia ma strukturę modułową. Obejmuje on moduł kształcenia podstawowego (odpowiednio 521 i 235 godzin zajęć), moduł kształcenia kierunkowego (385 i 186 godziny), moduł kształcenia przedmiotów do wyboru (683 i 382 godziny), praktyka zawodowa kierunkowa (po 160 godzin).

Moduł kształcenia podstawowego obejmuje następujące przedmioty zaliczane do kanonu wiedzy ekonomicznej, takie jak: Wnioskowanie statystyczne, Ekonometrię i prognozowanie, Ekonomię menedżerską, Makroekonomię, Prawo gospodarcze oraz Historię myśli ekonomicznej. Moduł kształcenia kierunkowego zawiera 8 przedmiotów – Ekonomię matematyczną, Rynek kapitałowy i finansowy, Gospodarowanie kapitałem ludzkim, Ekonomię międzynarodową, Przedsiębiorczość, Finanse Unii Europejskiej, Europejską integrację monetarną, Europejski rynek pracy. Moduł kształcenia przedmiotów do wyboru obejmuje grupy przedmiotów specjalnościowych, 3 przedmioty do wyboru z sześciu przedmiotów z zakresu ekonomii, zarządzania i finansów oraz praktyki zawodowe dyplomowe, wykłady prowadzone przez praktyków, seminarium dyplomowe.

Na studiach drugiego stopnia oferowane są 4 specjalności: Rachunkowość i podatki, Rachunkowość menedżerska, Ekonomika przedsiębiorstwa, Ekonomika w administracji. W ramach każdej specjalności ujęte są 4 przedmioty. Biorąc pod uwagę treści programowe dla dwóch pierwszych specjalności należą one ewidentnie do dyscypliny finanse. Specjalność Ekonomika w administracji nie zawiera przedmiotów ekonomicznych, lecz z zakresu finansów, zarządzania i prawa administracyjnego.

Program studiów pierwszego stopnia uwzględnia moduł kształcenia przedmiotów do wyboru, dla którego przewidziano 57 punktów ECTS. Stanowi to 30,3 % ogólnej liczby punktów ECTS (188) ujętej w programie kształcenia. Moduł ten obejmuje 4 przedmioty z zakresu zarządzania, moduł praktyczny (praktyki zawodowe), wykłady prowadzone przez praktyków oraz seminarium dyplomowe. Łącznie na przedmioty wybierane przez studenta przypada 77 punktów ECTS, co stanowi 41 % ich ogólnej liczby. Spełniony jest tym samym wymóg określony w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14.09.2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć realizowanych przez studenta (Dz. U. Nr. 201, poz. 1187).

Program studiów drugiego stopnia również zawiera moduł kształcenia przedmiotów do wyboru, dla którego przewidziano 57 punktów ECTS. Stanowi to 45 % ogólnej liczby punktów ECTS (128) ujętej w programie kształcenia. Moduł ten obejmuje jak wskazano powyżej wybór specjalności, wybór 3 przedmiotów z grupy 6, wybór miejsca praktyki oraz seminarium magisterskiego. Spełniony jest tym samym ilościowy wymóg określony w powołanym powyżej Rozporządzeniu.

Na studiach stacjonarnych drugiego stopnia zajęcia przewidziane są w formie wykładów, ćwiczeń, projektów oraz praktyk. W ogólnej strukturze liczby godzin (1749) przypada na nie odpowiednio 38, 21, 29 i 12%. Zajęcia określane jako projekty polegają na przygotowaniu przez studentów opracowań o charakterze teoretycznym bądź praktycznym w zależności od rodzaju przedmiotu. Natomiast na studiach niestacjonarnych udział wykładów, ćwiczeń, projektów oraz praktyk wynosi odpowiednio: 33, 19, 23, 25%, co odpowiada praktycznemu profilowi kształcenia.

Należy wskazać, że wiele sylabusów zawiera zbyt obszerną literaturę przedmiotu obejmującą po kilka podręczników w ramach literatury podstawowej i nawet ponad 20 podręczników w ramach literatury uzupełniającej (np. Wnioskowanie statystyczne).

Z informacji przedstawionej przez studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że treści kształcenia dobrane są prawidłowo do realizowanego kierunku studiów, natomiast formy zajęć pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Jako słabą stronę procesu kształcenia wskazali zbyt dużą liczbę projektów realizowanych w celu zaliczenia zajęć.

W programie studiów pierwszego stopnia przewidziano uzyskanie przez studenta 188 punktów ECTS odpowiadających 4724 godzinom pracy w trakcie realizacji całego programu kształcenia. Do zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego na studiach stacjonarnych przypisano 53% punktów ECTS, a na studiach niestacjonarnych 28%, do zajęć z zakresu przedmiotów podstawowych 37 % punktów, do zajęć o charakterze praktycznym 56% punktów, do zajęć z zakresu kształcenia ogólnego 11%. W każdym z sześciu semestrów student uzyskuje od 30 do 31 punktów oraz dodatkowo 6 punktów za praktykę zawodową kierunkową.

Na studiach drugiego stopnia studenci uzyskują łącznie 128 punktów ECTS. W każdym z czterech semestrów student uzyskuje od 30 do 31 punktów ECTS. Liczby punktów są takie same dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Do zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego na studiach stacjonarnych przypisano 54% punktów ECTS, a na studiach niestacjonarnych 30%, do zajęć z zakresu przedmiotów podstawowych 32% punktów, do zajęć o charakterze praktycznym 58% punktów na studiach stacjonarnych i 53% na niestacjonarnych.

Przy konstrukcji systemu przyjęto zasadę, że jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy zorganizowane przez Uczelnię w ramach zajęć oraz pracy własnej studenta. Punkty przyznaje się za zaliczenie przedmiotu w przypadku spełnienia przez studenta wszystkich wymogów dla niego określonych. Punkty ECTS przypisane są do wszystkich przedmiotów ujętych w planie studiów oraz praktyk zawodowych. Przejście na kolejny semestr jest uwarunkowane uzyskaniem przewidzianej dla niego liczby punktów. Punkty uzyskane poza Uczelnią macierzystą uznawane są bez ponownego sprawdzania wiedzy i umiejętności studenta, jeżeli kształcenie odbywało się zgodnie z przyjętym porozumieniem o realizacji programu kształcenia.

System ECTS stosowany w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów jest zgodny z przepisami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14.09.2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć realizowanych przez studenta.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wynika, że przedmioty realizowane na wizytowanym kierunku mają przypisane punkty ECTS zgodnie z nakładem pracy jaki studenci muszą poświęcić w celu zaliczenia przedmiotu na satysfakcjonującym ich poziomie.

Na studiach pierwszego stopnia przedmioty kształcenia ogólnego przewidziane są do realizacji w pierwszym semestrze. Jedynie nauka języka obcego ma trwać od drugiego do szóstego semestru i wychowanie fizyczne przewidziano na ostatni semestr studiów. Przedmioty kształcenia podstawowego realizowane mają być w większości od pierwszego do trzeciego semestru. Tylko Ekonometria przewidziana jest na semestr czwarty. Przedmioty kształcenia kierunkowego ujęto we wszystkich semestrach z większą koncentracją w semestrze czwartym. Przedmioty specjalnościowe przewidziano do realizacji na ostatnie dwa semestry. W ostatnich trzech semestrach ujęte są wykłady prowadzone przez praktyków oraz seminarium dyplomowe. Nastęstwo poszczególnych przedmiotów jest prawidłowe.

Plan studiów drugiego stopnia ujmuje przedmioty kształcenia podstawowego w dwóch pierwszych semestrach. Przedmioty kształcenia kierunkowego realizowane są we wszystkich semestrach, z większą koncentracją w trzecim. Przedmioty specjalnościowe realizowane są od drugiego semestru, podobnie jak przedmioty do wyboru i wykłady prowadzone przez praktyków. Seminarium realizowane jest w ostatnich dwóch semestrach. Nastęstwo poszczególnych przedmiotów jest prawidłowe.

Na podstawie powyższej analizy można stwierdzić, że zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia sekwencja przedmiotów i modułów jest właściwa.

Z informacji przedstawionej przez studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że sekwencja przedmiotów w programie studiów wizytowanego kierunku jest odpowiednia i zapewnia możliwość pogłębiania posiadanej już wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów pierwszego stopnia przewiduje realizację praktyki zawodowej kierunkowej w wymiarze 160 godzin (6 punktów ECTS) oraz praktyki zawodowej dyplomowej w wymiarze 225 godzin (9 punktów ECTS). Praktyki zawodowe kierunkowe mają być realizowane po czwartym semestrze, a praktyki zawodowe dyplomowe w semestrach 4, 5 i 6. Także w programie kształcenia studiów drugiego stopnia ujęta jest praktyka kierunkowa zawodowa. Realizowana jest ona w wymiarze 160 godzin po drugim semestrze studiów. Natomiast praktyki zawodowe dyplomowe w wymiarze 175 godzin realizowane są na trzecim i czwartym semestrze studiów.

Zasady odbywania praktyk zostały określone w Regulaminie praktyk zawodowych wprowadzonym Uchwałą nr 6/2013 Rady Wydziału Nauk Stosowanych z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu praktyk zawodowych. Praktyki mogą odbywać się w okresie wakacyjnym bądź w trakcie roku akademickiego pod warunkiem, że nie kolidują z przebiegiem zajęć dydaktycznych. Praktyki odbywają się w zakładach pracy na podstawie skierowania wystawianego przez Uczelnię. Uczelnia prawidłowo określiła cele praktyk zawodowych. Praktyki zawodowe kierunkowe mają na celu poszerzenie wiedzy uzyskanej na studiach i rozwijanie umiejętności niezbędnych w przyszłej pracy, stwarzają warunki do aktywizacji zawodowej. Uczelnia powołała kierownika praktyk zawodowych, który sprawuje nadzór nad ich organizacją i koordynacją. Podstawą zaliczenia praktyki jest przedłożenie sprawozdania z jej przebiegu, osiągnięcie założonych efektów kształcenia, które są oceniane na Karcie oceny przebiegu praktyki, rozmowa oceniająca przeprowadzona przez kierownika praktyk. Studenci posiadający doświadczenie zawodowe mogą ubiegać się o zaliczenie praktyki zawodowej na podstawie dokumentów potwierdzających ich zatrudnienie.

Praktyki zawodowe dyplomowe są obowiązkowe dla wszystkich studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia i nie można być z nich zwolnionym. Ich celem jest poznanie zakładu pracy, sprecyzowanie zainteresowań studenta, określenie tematyki pracy dyplomowej i sporządzenie jej planu oraz zgromadzenie materiałów empirycznych do pracy i przeprowadzenie badań. Zaliczenia praktyki dokonuje kierujący pracą dyplomową.

Dokumentacja praktyk jest uporządkowana. Zawiera wszystkie elementy wynikające z procedury przewidzianej dla tego elementu procesu kształcenia. Praktyki odbywa około 60% studentów. Pozostali otrzymują zaliczenie praktyki na podstawie wykonywanej pracy zawodowej, odbytych staży bądź prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej.

Należy stwierdzić, że program i wymiar praktyk zawodowych są prawidłowe. Terminy realizacji praktyk oraz dobór miejsc, w których się odbywają, są zgodne z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Uczelnia stworzyła odpowiedni system kontroli i zaliczania praktyk.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wynika, że program i wymiar kierunkowych praktyk zawodowych są ze sobą spójne, a termin ich realizacji pozwala na odbywanie praktyk z podstawowym przygotowaniem z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W ich opinii realizują oni praktyki w miejscach zgodnych ze swoimi zainteresowaniami, a w większości przypadków ze względu na specyfikę studiów niestacjonarnych są to miejsca ich stałej pracy. Według studentów problemem jest realizacja praktyk dyplomowych, ze względu na niechęć rynku pracy do przyjmowania studentów na ten rodzaj praktyki, co wpływa negatywnie na prawidłowy dobór miejsca realizacji praktyk dyplomowych.

System kontroli i weryfikacji praktyk na wizytowanym kierunku oparty jest o dziennik praktyk, w którym poza godzinowym rozliczeniem obowiązków wykonywanych przez studentów musi znaleźć się również sprawozdanie studenta oraz opinia zakładowego opiekuna praktyk na temat praktykanta. W opinii studentów system kontroli i weryfikacji

praktyk zapewnia odpowiednie sprawdzenie zdobytej przez studenta wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Organizacja procesu kształcenia oparta jest na regulaminie studiów oraz zarządzeniach rektora w sprawie organizacji roku akademickiego. Na studiach stacjonarnych planowanych jest 15 tygodni zajęć w trakcie semestru. Zajęcia na studiach niestacjonarnych drugiego stopnia odbywają się podczas 8 trzydniowych zjazdów organizowanych od piątku do niedzieli. Zajęcia w piątki polegają przy tym na konsultacjach prowadzonych w ramach projektów. W soboty i niedziele zajęcia są organizowane w przedziale czasowym od godziny 8.00 do godziny 21.05, z różnym obciążeniem w poszczególnych zjazdach i dniach. Zajęcia wykładowe prowadzone są z reguły w blokach 3-4 godzinnych, a ćwiczeniowe - dwugodzinnych.

Zajęcia wykładowe prowadzone są dla całego rocznika studiów. Ćwiczenia odbywają się w grupach liczących od 24 do 36 studentów, lektoraty w grupach 24-36 seminaria dyplomowe w grupach 12-16 osobowych. Liczebność grup ćwiczeniowych i lektoratowych jest zbyt wysoka z punktu widzenia efektywnej możliwości stosowania aktywnych metod dydaktycznych.

W Uczelni wprowadzono system E-student udostępniający studentom i wykładowcom szeroką gamę usług elektronicznych związanych z obsługą procesu dydaktycznego. Studenci posiadają indywidualne konta dydaktyczne służące do przekazywania materiałów i informacji związanych z procesem dydaktycznym. Wsparciem dla toku studiów jest natomiast Wirtualny Dziekanat.

Wskazane zasady organizacji procesu kształcenia stwarzają możliwość osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Uczelnia do zajęć o charakterze praktycznym zalicza ćwiczenia. Analiza treści programowych oraz metod dydaktycznych stosowanych dla tej formy zajęć wskazują, że nie jest to zawsze uzasadnione. Przykładowo do zajęć praktycznych zaliczono ćwiczenia z Mikroekonomii. Treści kształcenia zawierają typowy zakres zagadnień teoretycznych a jako metody dydaktyczne podano studiowanie literatury oraz samodzielne rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem zalecanych pomocy naukowych. Jednocześnie przypisano dla tej formy zajęć 8,88 punktu ECTS, jako uzyskanego w ramach zajęć praktycznych na ogólną ich liczbę 11 związanych z przedmiotem. Złożyło się na to 24 godziny udziału w ćwiczeniach, 100 godzin przygotowania do ćwiczeń, 90 godzin przygotowania do kolokwium i 8 godzin przygotowania projektu.

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów nie wskazuje żadnych zajęć, które realizowane byłyby w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej, bądź w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie określonych czynności praktycznych przez studentów. Na studiach pierwszego stopnia w laboratorium komputerowym prowadzone są zajęcia z Technologii informacyjnej, które obejmują na studiach niestacjonarnych 14 godzin i poświęcają 2 godziny na Edytor tekstu Word, 6 godzin na Arkusz kalkulacyjny Excel i 6 godzin na Power Point. Oprócz tego na dwóch specjalnościach prowadzone są w laboratorium jedno zajęcia w wymiarze 8 godzin z zastosowania systemów informatycznych odpowiednio w logistyce i w handlu zagranicznym. Na studiach drugiego stopnia także jeden przedmiot specjalnościowy w wymiarze 8 godzin prowadzony jest w laboratorium komputerowym – zastosowania informatyki w rachunkowości oraz zastosowania informatyki w ekonomice i organizacji przedsiębiorstwa. W środowisku pracy ma miejsce praktyka kierunkowa w wymiarze 160 godzin oraz praktyka dyplomowa poświęcona na zbieranie materiałów do pracy dyplomowej.

W związku z tym należy stwierdzić, że oceniany kierunek studiów nie zapewnia prawidłowego doboru form realizacji zajęć dydaktycznych z przedmiotów tworzących moduł praktyczny dla realizacji efektów kształcenia właściwych dla praktycznego profilu kształcenia. Zdaniem Zespołu oceniającego program studiów powinien być wzbogacony o

zajęcia o charakterze warsztatowym i zajęcia prowadzone w warunkach zbliżonych do środowiska pracy.

W opinii studentów wizytowanego kierunku obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA organizacja procesu kształcenia realizowanego w ramach studiów niestacjonarnych jest odpowiednia. Jednakże pojedynczy studenci wskazali zbyt duże nagromadzenie trudnych przedmiotów w trakcie jednego zjazdu. Jako słabą stronę procesu kształcenia studenci wskazali harmonogram zjazdu, ponieważ najtrudniejsze przedmioty realizowane są w późnych godzinach popołudniowych, co w opinii studentów obniża możliwość aktywnego uczestnictwa w zajęciach. W ich opinii problem ten mógłby zostać rozwiązany poprzez zwiększenie liczby zjazdów w semestrze.

Regulamin studiów przewiduje możliwość indywidualizacji procesu kształcenia. Po ukończeniu pierwszego roku studiów studenci, którzy uzyskali średnią ocen co najmniej 4,5 mają możliwość realizowania studiów według indywidualnego planu i programu kształcenia. Studenci uzyskują opiekę naukowo-dydaktyczną. Mogą indywidualnie dobierać treści i formy kształcenia prowadzące do realizacji założonych efektów kształcenia. Dotyczy to osób studiujących na dwóch kierunkach, samotnie wychowujących dzieci, niepełnosprawnych, znajdujących się w trudnej sytuacji zdrowotnej bądź rodzinnej, bądź w innych szczególnie uzasadnionych sytuacjach. Na ocenianym kierunku studiów z indywidualnego planu i programu kształcenia nie korzysta żaden student, a z indywidualnej organizacji studiów 13 osób.

Przedstawione rozwiązania wskazują, że Uczelnia zapewnia możliwości indywidualizacji kształcenia. Z informacji uzyskanych przez Zespół Oceniający w trakcie spotkania ze studentami wynika, że nie posiadają oni informacji o takiej możliwości, przede wszystkim z powodu braku zapotrzebowania na realizację procesu kształcenia w powyższych formach. Studenci wyrazili również opinię, że w przypadku wystąpienia utrudnień w zakresie realizacji procesu kształcenia ze strony studenta, nauczyciele akademicki otwarci są na współpracę. Natomiast liczba studentów korzystających z indywidualnej organizacji zajęć potwierdza jednak, iż studenci są informowani o możliwości studiowania w takiej formie.

3.2)

Program kształcenia dla obydwu poziomów studiów ocenianego kierunku studiów został opracowany w kompletnym układzie obejmującym efekty kierunkowe, modułowe i szczegółowe oraz treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, formy realizacji zajęć i stosowane metody dydaktyczne. Wyodrębnione w programie kształcenia moduły obejmują spójne merytorycznie grupy przedmiotów. Efekty przedmiotowe zostały prawidłowo odniesione do efektów modułowych oraz efektów kierunkowych. Efekty przedmiotowe znajdują odpowiednie oparcie w treściach programowych. Treści te są przedstawione w sposób odpowiednio szczegółowy. Sylabusy przedmiotów określają także metody dydaktyczne stosowane w ramach poszczególnych form dydaktycznych zajęć z danego przedmiotu. Metody te odpowiadają na ogół założonym celom kształcenia. Dla uzyskania lepszych rezultatów dydaktycznych program studiów wymaga wprowadzenia większego udziału zajęć o charakterze praktycznym w tym warsztatowych i prowadzonych w warunkach zbliżonych do środowiska pracy. Można stwierdzić, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów spójną całość.

W ramach oceny przeprowadzonej przez Państwową Komisję Akredytacyjną w 2008 r. (Uchwała Nr 729/2008 Prezydium PKA z dnia 23.10.2008 r.) sformułowano następujące uwagi w ramach niniejszego kryterium oceny:

- 1) Specjalności są niezgodne z kierunkiem,
- 2) Zbyt mała jest oferta zajęć do wyboru (4).

Obecnie przeprowadzana ocena prowadzi do następujących wniosków:

- Ad. 1. Na studiach drugiego stopnia wprowadzono cztery specjalności, z których dwie bardziej ciężą do dyscypliny finanse (Rachunkowość i podatki, Rachunkowość menedżerska).
- Ad. 2. Oferta zajęć do wyboru spełnia wymóg minimum 30% punktów ECTS do wyboru.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz struktury kwalifikacji absolwenta. System ECTS stosowany w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów jest zgodny z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Sekwencja przedmiotów i modułów określonej w planie i programie studiów jest prawidłowa. Program i wymiar praktyk zawodowych są prawidłowe. Terminy realizacji praktyk oraz dobór miejsc, w których się odbywają, są zgodne z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Uczelnia stworzyła odpowiedni system kontroli i zaliczania praktyk. Organizacja procesu kształcenia stwarza możliwość osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. Studenci mają zapewnioną możliwość indywidualizacji procesu kształcenia. W ich opinii formy oraz treści kształcenia dobrane są w sposób prawidłowy, pozwalający na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Według studentów program kształcenia charakteryzuje się odpowiednią sekwencją przedmiotów, jednakże jako słabą jego stroną studenci wskazali harmonogram zjazdów, tzn. przedmioty trudne planowane są na zbyt późne godziny, co w znaczący sposób utrudnia aktywny ich udział w zajęciach.

3.2) Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów spójną całość. Dla uzyskania lepszych rezultatów dydaktycznych, program studiów wymaga wprowadzenia większego udziału zajęć o charakterze praktycznym, w tym warsztatowych i prowadzonych w warunkach zbliżonych do środowiska pracy.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Zajęcia dydaktyczne na studiach I i II, stopnia kierunku *ekonomia* prowadzi 35 osób, w tym: 7 profesorów lub doktorów habilitowanych, 10 doktorów oraz 18 osób z wykształceniem magisterskim. Wśród doktorów są przedstawiciele: dziedziny nauk ekonomicznych - 9 osób, nauk prawnych – 1 osoba. Wśród samodzielnych nauczycieli akademickich, w tym 2 profesorów, jeden reprezentuje nauki matematyczne, a pozostali nauki ekonomiczne, w tym 2 również nauki matematyczne. Osoby z wykształceniem magisterskim to lektorzy języków obcych (4 osoby), osoby z dyplomem studiów kierunków ekonomicznych - 7 osób, matematycznych 1 osoba, prawa 2 osoby, informatyki – 1 osoba. Znacząca część osób (13 osób) ma doświadczenie zawodowe zgodne z potrzebami praktycznego profilu kształcenia na kierunku *ekonomia*. Osoby te są członkami rad nadzorczych, prowadzą przedsiębiorstwa, są analitykami finansowymi, pracownikami służb analitycznych, finansowych. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia*, dla których Uczelnia stanowi podstawowe lub dodatkowe miejsce pracy i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych, przypisanych do obszaru nauk społecznych, celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku.

4.2)

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *ekonomia*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r. poz. 131 oraz w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki, lub przed rozpoczęciem semestru w przypadku zamian w zatrudnienia wpływających na minimum kadrowe, oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *ekonomia* na Wydziale Nauk Stosowanych Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. do 30 czerwca 2014 r.

Zgodnie z art. 9a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Wydział zgłosił do minimum kadrowego nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy, na podstawie złożonych przez nich oświadczeń, o których mowa w art. 112a ustawy, *nie krócej niż od początku semestru studiów*, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 1 rozrządzenia z dnia 3 października 2014 r., *tj. nie później niż od początku semestru studiów*.

Z informacji zawartych w tych oświadczeniach wynika, iż wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 obu wymienionych wyżej rozporządzeń są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 13 osób (6 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego oraz 7 doktorów) na studiach pierwszego i drugiego stopnia.

W teczkach osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzą osobiście na kierunku *ekonomia* co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r. oraz § 13 ust. 2 pkt. 1 i 2 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r.

Uczelnia do minimum kadrowego studiów I i II stopnia przedstawiła 13 osób w tym 6 samodzielnych nauczycieli akademickich i 7 doktorów. Zespół oceniający biorąc pod uwagę: dorobek naukowy, obciążenie dydaktyczne, złożone oświadczenia do minimum kadrowego zaliczył wszystkie wskazane osoby. Kadra wchodząca w skład minimum kadrowego (13 osób) posiada dorobek naukowy w dyscyplinie *ekonomia*. Dwie osoby (1 z tytułem profesora, 1 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego) mają wykształcenie formalne w zakresie nauk ścisłych (matematyka), ale dorobek naukowy mieści się w zakresie ekonomii matematycznej, jak i ekonomii, co odpowiada zakładanym efektom kształcenia dla ocenianego kierunku. Dorobek naukowy osób tworzących minimum kadrowe dotyczy zrównoważonego rozwoju, innowacyjności, finansów publicznych, eksportu, rynku pracy. Ponadto dwie osoby posiadają doświadczenie zawodowe (dyrektor banku, dyrektor jednostki badawczej), co w przypadku profilu praktycznego dobrze wspiera realizację procesu

dydaktycznego. Zatem Uczelnia spełnia wymogi minimum kadrowego dla prowadzenia kierunku *ekonomia* na poziomie studiów I i II stopnia o profilu praktycznym.

Zespół oceniający zaleca, aby wszystkie osoby koncentrowały dorobek naukowy wokół dyscypliny ekonomia. Władze Uczelni zadeklarowały, iż minimum kadrowe zostanie zmodyfikowane zgodnie z wymaganiami prawa.

Skład minimum kadrowego na kierunku *ekonomia* prowadzonego na Wydziale Nauk Stosowanych w perspektywie długookresowej jest stabilny, bowiem prawie wszystkie osoby wskazane do minimum kadrowego zatrudnione zostały na czas nieokreślony, zaś tylko trzy osoby – na czas określony, tj. do 31.08.2015 r. – 1 osoba, do 30.09.2015 r. – 2 osoby

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy.

Zgodnie z § 29 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 1370) Uczelnia prowadząca kierunek studiów w obszarze nauk społecznych w dniu wejścia w życie ww. rozporządzenia (10 października 2014 r.) jest zobowiązana dostosować minimum kadrowe w zakresie proporcji liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów na danym kierunku studiów, do wymogów określonych w § 17 ust. 1 pkt. 8 nowego rozporządzenia, *do dnia 1 października 2015 roku*.

Zatem warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *ekonomia*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1:33, co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 1 pkt. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 5 października 2011 r.

Poszczególne przedmioty na kierunku *ekonomia* prowadzą specjaliści, których wiedzę popartą dyplomami i dorobkiem publikacyjnym, często w grupie pozostałych nauczycieli, wspiera doświadczenie praktyczne. Obsada zajęć dydaktycznych nie zawsze jest prawidłowa. Zastrzeżenie budzą wykłady prowadzone przez osoby z tytułem magistra, nie posiadające dorobku naukowego. Wykłady prowadzone przez osoby bez stopni naukowych na studiach II stopnia to: Podstawy rachunkowości, Analiza ekonomiczna (sem 1, sem 4). Należy rozważyć wprowadzenie zajęć warsztatowych w miejsce zajęć wykładowych.

Liczba przedmiotów prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli i ich obciążeń nie budzi zastrzeżeń, odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia.

W Uczelni nie są prowadzone zajęcia na odległość.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Zasadniczo ocena sposobu prowadzenia zajęć i przekazywanych w ich ramach treści zajęć jest pozytywna. Poziom hospitowanych zajęć dydaktycznych nie budził zastrzeżeń. Wykłady były wspomagane prezentacjami multimedialnymi a wykładowcy starali się aktywizować studentów. Sale wykładowe wyposażone były w odpowiednie urządzenia multimedialne i nagłaśniające.

4.3).

Zgodnie z Raportem samooceny Jednostka kładzie szczególny nacisk na pozyskanie własnej kadry. Jako pozytywny efekt prowadzonej polityki kadrowej można wskazać, iż już obecnie Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy dla wszystkich 13 osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Zapewnia to pełne wykorzystanie wiedzy i kwalifikacji nauczycieli akademickich w realizacji programu kształcenia. Dodatnią stroną tego stanu jest także duże zaangażowanie kadry, poza zajęciami dydaktycznymi, w życie Uczelni.

Stwierdza się, iż podstawą doboru kadry jest pozytywna ocena zgodności profilu naukowego z dziedziną i dyscypliną, w jakiej kształci Collegium Mazovia w Siedlcach.

W trakcie wizytacji problematyka rozwoju pracowników naukowych była przedmiotem rozmów członków Zespołu Oceniającego prowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału. Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej jest wspierany przez Uczelnię poprzez finansowanie projektów badawczych, udziału pracowników w konferencjach naukowych w kraju i poza granicami, jak i organizowanie konferencji naukowych z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni oraz publikowanie prac naukowych pracowników w Wydawnictwie Uczelni – Zeszytach Naukowych Collegium Mazovia. Kadra dydaktyczna Katedry Ekonomii i Zarządzania ma możliwość rozwoju naukowego poprzez udział w organizacjach naukowych zajmujących się problematyką ekonomiczno-społeczną.

W spotkaniu uczestniczyło 32 nauczycieli akademickich. Przewodnicząca przedstawiła skład ZO i jego zadania. Dyskutowano o wielu problemach, a spotkanie rozpoczęło od sformułowanego przez Przewodniczącą ZO pytania o warunki pracy i studiowania w Uczelni.

Wiele miejsca poświęcono podczas dyskusji problemom wizji kształcenia na profilu praktycznym na wizytowanym kierunku. Dyskutowano przedstawiane indywidualne pomysły, celem zróżnicowania profilu praktycznego i ogólnoakademickiego. Podniesiono problem struktury obsady zajęć: „czy wszystkie przedmioty prowadzone mają być przez praktyków, czy tylko warsztaty? Ze strony uczestników spotkania zrodziły się liczne wątpliwości. Potoczyła się dyskusja na temat celów praktyk, również wykorzystania zasady wykorzystania *dobrych praktyk* dla uprządkowania kształcenia. Widoczne było ogromne zaangażowanie nauczycieli akademickich w poszukiwaniu dróg kształcenia na profilu praktycznym. Pracownicy wskazali na współpracę z rynkiem pracy, co do której Uczelnia podjęła realne działania. Podano przykład współpracy z samorządem lokalnym (projekty trwające trzeci rok, celem których jest badanie 120 przedsiębiorstw: modele dyskryminacyjne - badanie upadłości) oraz współpracy z bankami. Przedstawiono konkretne wdrożone rozwiązanie jakim jest zorganizowane biuro rachunkowe, dla realizacji praktyk studentów. Pracownicy stwierdzili, że większość kadry Uczelni ma doświadczenie praktyczne, co podniesiono jako sukces władz Uczelni. Ten stan pozwala na to, aby prace dyplomowe z założenia miały element empiryczny. Podniesiono problem braku dobrych podręczników dla kształcenia z zachowaniem profilu praktycznego.

Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba i struktura kwalifikacji osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów I i II stopnia odpowiada generalnie potrzebom wynikającym z zakładanych efektów kształcenia.

4.2) Generalnie obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa. Jednakże w tym obszarze występują pewne uchybienia. Zastrzeżenia budzi obsada wykładów na studiach II stopni przez osoby z tytułem zawodowym magistra. Biorąc pod uwagę prawne wymogi związane z posiadaniem minimum kadrowego niezbędnego do prowadzenia kierunku studiów na poziomie studiów I i II stopnia należy stwierdzić, iż są one spełnione.

4.3) Politykę kadrową oraz działania wspierające rozwój naukowy kadry należy ocenić z pozytywnie. Uczelnia stosuje również szereg narzędzi, które mają na celu wsparcie pracowników w rozwoju naukowym.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka ma możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Uczelnia posiada budynek przemysłowy, który został poddany gruntownej przebudowie i adaptacji na cele edukacyjne. Głównym obiektem Uczelni jest budynek o aktualnej powierzchni użytkowej 7400 m². Mieści się w nim m.in. 7 sal wykładowych z 843 miejscami, 8 sal ćwiczeniowych (338 miejsc), 4 pracownie komputerowe (105 miejsc). W pracowniach mamy następujące licencjonowane programy komputerowe: Symfonia, Finanse i rachunkowość, Mała księgowość, Kadry i płace, Mathematica 7.0. W tym samym budynku znajduje się biblioteka wraz z czytelnią mieszczącą 12 stanowisk komputerowych i 70 miejsc do samodzielnej pracy dla studentów (usytuowane na korytarzach Uczelni). Collegium Mazovia dysponuje odpowiednią liczbą środków audio-wizualnych, które wspierają proces dydaktyczny. Wszystkie sale dydaktyczne Uczelni wyposażone są w pomoce naukowe, m.in.: instalacje nagłaśniające (w salach wykładowych), rzutniki pisma, wideoprojektory, rzutniki multimedialne z zestawami komputerowymi oraz bezprzewodową sieć Internetową. W tym budynku znajdują się również: Dział Spraw Studenckich, pokój wykładowców, siedziba Parlamentu Studenckiego oraz bar studencki. Uczelnia posiada również Dom Akademicki o pow. 586,8 m² przeznaczony na cele mieszkaniowe studentów, kadry naukowo-dydaktycznej (30 miejsc noclegowych).

Biorąc pod uwagę wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *ekonomia* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie sal dydaktycznych odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku.

Zasoby biblioteki są gromadzone w bibliotece Uczelnianej, będąca ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną, która posiada obecnie ponad 25 800 woluminów. Księgozbiór obejmuje aktualną literaturę podstawową i uzupełniającą, które mogą być wykorzystane na kierunku *ekonomia*. Studenci mogą dodatkowo korzystać z bieżącej prenumeraty kilku czasopism w wersji tradycyjnej (9 tytułów) m.in. „*Ekonomista*”; „*Rachunkowość*”, „*Bank i Kredyt*”, „*Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa*”. Warto zwrócić uwagę na ofertę elektronicznych czasopism m.in. baz w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, e-Publikacji Nauki Polskiej, Federacji Bibliotek Cyfrowych, które oferują dostęp do wielu, artykułów lub ich streszczeń.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że baza dydaktyczna służąca realizacji procesu kształcenia na wizytowanym kierunku stwarza możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Według ich opinii Jednostka w sposób wystarczający i odpowiedni wyposażona jest w komputery, bezprzewodowy Internet oraz oprogramowanie niezbędne do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

W opinii studentów poprawy wymaga jedynie zbyt mała liczba egzemplarzy książek z zakresu literatury polecanej przez nauczycieli akademickich, jakimi dysponuje Biblioteka Jednostki. Słabą stroną bazy dydaktycznej, w której realizowane są zajęcia na wizytowanym kierunku studiów jest niska temperatura w budynku.

Uczelnia dostosowała się do uwag PKA z poprzedniej oceny i wzbogaciła zbiory biblioteczne dla kierunku *ekonomia*.

Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których prowadzone są zajęcia praktyczne, co zasługuje na pozytywną ocenę. Ze względu na specyfikę studiów wybór instytucji, w których studenci odbywają praktyki jest bardzo szeroki, są to głównie banki, urzędy administracji publicznej oraz prywatne przedsiębiorstwa.

Z opinii przedstawionej przez studentów wizytowanego kierunku wynika, że zajęcia praktyczne prowadzone są wyłącznie w obrębie infrastruktury, którą dysponuje Jednostka. Prawdliwość doboru miejsc praktyk kontrolowana jest przez Uczelnię poprzez podpisywanie stałych oraz jednorazowych umów z Zakładami Pracy przyjmującymi studentów, co zapewnia Jednostce informację jeszcze przed rozpoczęciem praktyk przez studenta gdzie chce on odbywać zajęcia i daje możliwość sprawdzenia wskazywanych przez studentów miejsc.

Budynek dydaktyczny jest przygotowany do komunikacji dla osób niepełnosprawnych, posiada windę i platformę służącą do transportu osób niepełnosprawnych oraz 4 toalety dla osób niepełnosprawnych. Jedyne biblioteka nie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom studentów, przygotowano kącik zabaw dziecięcych oraz pokój dla „matki karmiącej”.

Infrastruktura dydaktyczna jaką dysponuje Uczelnia przystosowana jest do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową poprzez wyposażenie w podjazdy, platformy ruchome, a także windy i toalety dla osób niepełnosprawnych.

Ocena studiów I stopnia z 2008 roku – brak uwag dotyczących infrastruktury

Uwaga dotycząca czasopism: baza czasopism została uzupełniona o czasopisma w wersji elektronicznej m.in. bazy w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, [e-Publikacji Nauki Polskiej](#), Federacji Bibliotek Cyfrowych, które oferują dostęp do wielu, artykułów lub ich streszczeń.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uwzględniając wymogi wynikające z zakładanych efektów kształcenia na kierunku *ekonomia* oraz aktualną liczbę studentów można jednoznacznie stwierdzić, iż liczba, wielkość oraz podstawowe wyposażenie dydaktyczne bazy lokalowej odpowiadają potrzebom kształcenia na ocenianym kierunku. Wydział zapewnia studentom odpowiednią liczbę miejsc w salach dydaktycznych. Uczelnia dba o poprawność doboru instytucji, w których studenci odbywają praktyki. Budynki Uczelni zostały dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniającą potrzeby osób niepełnosprawnych. Elementem wymagającym doskonalenia w opinii studentów jest doposażenie biblioteki w dodatkowe egzemplarze książek polecanych przez nauczycieli akademickich.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

W latach 2010-2014 na Wydziale Nauk Stosowanych Collegium Mazovia sześć tematów badawczych zostało objętych badaniami naukowymi. Działalność naukowo-badawczą stanowią badania zespołowe. Proces dokumentacji prowadzonych badań obejmuje: organizację cyklicznych konferencji i sympozjów naukowych oraz wydawnictwa naukowe. Wyniki prowadzonych badań rozpowszechniane są w Zeszytach Naukowych Collegium Mazovia oraz w recenzowanych pracach zwartych podsumowujących wyniki badań.

Prace badawcze związane z kierunkiem *ekonomia* swoim zakresie obejmowały problematykę kapitału ludzkiego władz samorządowych powiatu siedleckiego, analizę sytuacji finansowej polskiego sektora przedsiębiorstw, analizę wskaźników zagrożenia ludności ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w latach 2004 – 2013 w EU i w Polsce”. Kolejne wybrane obszary badawcze koncentrowały się na aktywach obrotowych sektora

przedsiębiorstw, na implikacji samorządowego długu publicznego na realizację zadań wybranych gmin oraz na optymalizacji zobowiązań podatkowych w podatku dochodowym od osób fizycznych. Badania pozostają więc w ścisłej zależności z procesem dydaktycznym całym procesem kształcenia na ocenianym kierunku.

Wyniki badań są wykorzystywane w procesie kształcenia do uzupełniania i pogłębiania treści przedmiotów, udoskonalania procesu dydaktycznego, w odniesieniu do przedmiotów obligatoryjnych, a także w module kształcenia kierunkowego oraz w modułach kształcenia specjalnościowego. Ponadto publikacje naukowe będące efektem badań pracowników związanych z kierunkiem *ekonomia* mają częściowy wpływ na tematykę prac dyplomowych przygotowywanych przez studentów tego kierunku. Udział studentów w badaniach naukowych ocenić należy jednak jako niewystarczający. Jednostka nie przedstawiła listy publikacji z udziałem studentów z ostatnich trzech lat, nie działają studencki koła naukowe.

Jak przedstawiono w Raporcie Uczelnia nie prowadzi stałej współpracy realizowanej w ramach umów z innymi Uczelniami lub instytucjami z otoczenia gospodarczego i społecznego oddziałującej na proces dydaktyczny. W roku akademickim 2013/2014 nie było wymiany międzynarodowej studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych związanej z podpisanymi umowami. Collegium Mazovia 1 listopada 2012 roku przystąpiła do realizacji projektu pt: *Model kształcenia przez całe życie w oparciu o trwałą relację z Uczelnią: „ideAGORA - Absolwenci kapitałem społecznym Uczelni”*, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytetu IV Szkolnictwo Wyższe i Nauka, którego celem jest rozwój potencjału dydaktycznego Uczelni poprzez wypracowanie innowacyjnego modelu kształcenia.

Uwagi dotyczyły słabego stopnia internacjonalizacji kształcenia, co nie uległo zmianie.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - ocena: znacząco
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Uczelnia prowadzi projekty badawcze, których tematyka bezpośrednio lub pośrednio wspomaga proces dydaktyczny na I i II stopniu studiów kierunku *ekonomia*. Badania służą do uzupełniania i pogłębiania treści przedmiotów tak obligatoryjnych, jak i oferty przedmiotów ograniczonego i swobodnego wyboru. Studenci nie są włączani w badania naukowe. Na ocenianym kierunku faktycznie nie działa jednak żadne studenckie koło naukowe. Uczelnia nie uwzględniła zaleceń PKA i nie podjęła współpracy międzynarodowej.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Zasady rekrutacji na ocenianym kierunku studiów ustalane są przez senat Uczelni. Rekrutacja na studia pierwszego stopnia w roku akademickim 2014/2015 prowadzona była w oparciu o Uchwałę nr 12/2013 z dnia 26 kwietnia 2013 r. Senatu. W uchwale wskazano dokumenty, jakie muszą złożyć zarówno obywatele Polski, jak i cudzoziemcy.

Podstawą przyjęcia na studia pierwszego stopnia jest posiadanie przez kandydata świadectwa dojrzałości. Wstęp na studia w ramach ustalonych przez Uczelnię limitów jest wolny. O przyjęciu na studia decyduje kolejność zgłoszeń. Po złożeniu wymaganych dokumentów decyzję o przyjęciu kandydata na studia wydaje dziekan. Limity przyjęć na studia stacjonarne pierwszego stopnia wynosiły po 30 osób dla rekrutacji w semestrze zimowym i w semestrze letnim. Limity dla studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia wynosiły 120 osób na semestr zimowy i 60 osób na semestr letni.

Na studia drugiego stopnia przyjmowani są kandydaci dysponujący dyplomem ukończenia studiów wyższych. Dla kandydatów, którzy są absolwentami studiów z innych

dziejzin niż nauki ekonomiczne, organizowane są przez Uczelnię w trakcie dwóch pierwszych studiów obligatoryjne zajęcia wyrównawcze, z takich przedmiotów, jak: podstawy ekonomii, analiza ekonomiczna, podstawy rachunkowości. O przyjęciu na studia decyduje kolejność złożenia wymaganych przez Uczelnię dokumentów. Decyzję o przyjęciu na studia podejmuje dziekan. Od jego decyzji kandydat może wnieść odwołanie do Rektora. Nabór kandydatów na pierwszy rok studiów drugiego stopnia w roku akademickim 2014/2015 prowadzony był w oparciu o Uchwałę nr 7/2014 Senatu Uczelni z dnia 28 marca 2014 r. w sprawie trybu i warunków rekrutacji. Limity przyjęć na studia stacjonarne drugiego stopnia wynosiły po 30 osób dla rekrutacji w semestrze zimowym i 60 w semestrze letnim. Limity dla studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia wynosiły 120 osób na semestr zimowy i 60 osób semestr letni.

Należy stwierdzić, że zasady rekrutacji stosowane w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów obejmują jedynie wymagania formalne odnoszące się do posiadania świadectwa dojrzałości/dyplomu ukończenia studiów i nie uwzględniają posiadanej przez kandydatów wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Zasady te nie zawierają regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Limity określające wielkości rekrutacji uwzględniają potencjał dydaktyczny jednostki i jakość kształcenia.

7.2)

Uczelnia przedstawiła kalkulacje nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Obejmują one kilka elementów powtarzających się w odniesieniu do wszystkich przedmiotów, jak udział w wykładach, udział w ćwiczeniach, samodzielne przygotowanie się do ćwiczeń, samodzielne przygotowanie się do kolokwium, przygotowanie i zaliczenie projektu, przygotowanie się do egzaminu, obecność na egzaminie. Niektóre z podanych wartości obciążenia studenta pracą są nierealistycznie wysokie. Przykładowo dla przedmiotu Mikroekonomia udział w wykładach wynosi 24 godziny, udział w ćwiczeniach także 24 godziny, samodzielne przygotowanie się do ćwiczeń 100 godzin, samodzielne przygotowanie się do dwóch kolokwium 90 godzin, przygotowanie i zaliczenie projektu 8 godzin, przygotowanie się do egzaminu 28 godzin, obecność na egzaminie 1 godzina. Przygotowanie do ćwiczeń i kolokwium jest silnie przeszacowane.

Podsumowując należy stwierdzić, że dla ocenianego kierunku studiów dokonano określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Obciążenia niektórymi elementami pracy są jednak przeszacowane i tym samym nie w pełni prawidłowe.

W opinii studentów nakład pracy i czas niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia określony jest w sposób prawidłowy, co w opinii studentów potwierdza również przypisanie liczby punktów ECTS w większej liczbie dla przedmiotów trudniejszych, wymagających większego nakładu pracy własnej.

Program studiów przewiduje, że studenci studiów pierwszego stopnia będą zdawać w trakcie studiów stacjonarnych łącznie 11 egzaminów, a studiów niestacjonarnych 12. Jest to liczba dość mała. Egzamin przewidziany jest dla języka obcego, 6 przedmiotów kształcenia podstawowego i pięciu kształcenia kierunkowego. Na studiach stacjonarnych nie przewidziano egzaminu z języka obcego. Na studiach pierwszego stopnia rozkład egzaminów w ramach kolejnych semestrów jest następujący: 1, 3, 3, 2, 2, 1.

Natomiast na studiach drugiego stopnia przewidzianych jest po 14 egzaminów na obydwu formach studiów. Obejmują one 6 przedmiotów kształcenia podstawowego, 5 przedmiotów kształcenia kierunkowego oraz 3 specjalnościowe. Takie obciążenie egzaminami należy uznać za prawidłowe. Rozłożenie egzaminów w semestrach jest prawidłowe (4, 5, 4, 1).

Pozostałe przedmioty objęte są zaliczeniem. Przedmiotem oceny jest aktywność na zajęciach, kolokwia, projekty, inne prace przejściowe, zaliczenie końcowe. Sylabusy

określają wymagania i formy sprawdzianów oraz informują o warunkach przyjętych dla uzyskania określonej oceny.

Analiza struktury ocen wskazuje na ich rozkład znacząco odbiegający od rozkładu normalnego. W ramach ostatniej sesji (semestr letni 2013/2014) na studiach pierwszego stopnia nie wystawiono w ogóle ocen niedostatecznych, natomiast wystawiono 29% ocen dostateczny, 12,2% dostateczny plus, 4,7% dobry, 19,5% dobry plus i 34,6% bardzo dobry. Dla studiów drugiego stopnia rozkład ocen był następujący: niedostateczny 2,5% i następnie odpowiednio: 10,3%, 6,1%, 21,8%, 16,2% i 29,9%. Z kolei z egzaminu dyplomowego na studiach pierwszego stopnia 12,5% stanowiły oceny dobry, 25% dobry plus i 62,5% oceny bardzo dobry. Na studiach drugiego stopnia 6,2% oceny dostateczny plus, 34,4% dobry, 21,9% dobry plus i 37,5% bardzo dobry.

System oceny osiągnięć studentów stosowany na ocenianym kierunku studiów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane. Jednak ostateczne oceny z przedmiotów oraz z egzaminu dyplomowego są zawyżane.

W opinii studentów system oceny osiągnięć zorientowany jest na proces uczenia się, co potwierdza m.in. sekwencja przedmiotów pozwalająca na pogłębianie zdobytej dotychczas wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Określenie ogólnych zasad w Regulaminie Studiów, a zasad szczegółowych w sylabusie, a także przekazanie ich studentom przez nauczycieli akademickich w trakcie pierwszych zajęć kursu wpływa pozytywnie na transparentność i obiektywność zasad, a także potwierdza ich wystandaryzowanie i jednolitość w stosunku do wszystkich studentów. W ich opinii oceny formułowane są w sposób obiektywny i transparentny.

7.3)

Należy stwierdzić, iż w Uczelni nie funkcjonuje wymiana studentów. Nie stworzono możliwości podjęcia działań wspierających mobilność studentów, tak w kraju, jak i za granicą, w tym związanych z popularyzacją wiedzy na temat systemu ECTS. Nie było wymiany studentów w powiązaniu z planem i organizacją procesu kształcenia na ocenianym kierunku.

Fakt niezaangażowania studentów w żaden program wymian studenckich jest spowodowany jednak przede wszystkim prowadzeniem studiów wyłącznie w trybie niestacjonarnym. Studenci nie są zainteresowani uczestnictwem w wymianach, ze względu na pracę zawodową lub inne obowiązki.

Jednostka nie stwarza studentom możliwości internacjonalizacji procesu kształcenia, ponieważ nie posiada żadnych umów z Uczelniami zagranicznymi w tym zakresie. Studenci nie mają również możliwości udziału w wymianach krajowych.

Z opinii przedstawionej przez studentów w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że wśród studentów pojedyncze osoby chętnie skorzystałyby z możliwości uczestnictwa w wymianie międzynarodowej, dlatego rekomenduje się przeprowadzenie badań wśród studentów na temat ich zainteresowania możliwością uczestnictwa w wymianach międzynarodowych i ewentualne podjęcie dalszych działań w tym kierunku.

7.4)

Studenci wizytowanego kierunku system opieki naukowej i dydaktycznej ocenili bardzo pozytywnie. W ich opinii konsultacje nauczycieli akademickich odbywają się w czasie dostosowanym do możliwości studentów. Istnieje także możliwość umówienia się z nauczycielem akademickim na konsultacje poza godzinami wyznaczonymi.

Według studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym są oni w wystarczającym stopniu wspomagani przez nauczycieli akademickich w procesie uczenia się, także poprzez udostępnianie studentom materiałów dydaktycznych.

Studenci wizytowanego kierunku studiów wyrazili opinię, że mimo obowiązku nakładanego przez Regulamin Studiów na opiekunów lat tylko pojedynczy nauczyciele akademicy angażują się w tą działalność i wprowadzają studentów w życie akademickie oraz pomagają w załatwianiu spraw związanych z tokiem kształcenia. Z opinii studentów wynika to po części również ze specyfiki studiów niestacjonarnych.

Ogólne zasady dotyczące zawartości sylabusów wprowadza Regulamin Studiów. Analiza sylabusów pozwala stwierdzić, że zawierają one m.in. informacje dotyczące liczby punktów ECTS przypisanych do przedmiotu, liczby godzin kontaktowych, dane personalne osoby koordynującej przedmiot i prowadzącej zajęcia, a także cele przedmiotu, formy jego realizacji, efekty kształcenia z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przypisanych do przedmiotu, sposób weryfikacji efektów kształcenia, literaturę podstawową i dodatkową oraz tematykę poszczególnych form zajęć. Studenci wizytowanego kierunku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, że informacje zawarte w sylabusie są im przedstawiane w trakcie pierwszych zajęć kursu, są dla nich również dostępne za pośrednictwem Wirtualnego Dziekanatu. Według studentów w sylabusach zawarte są wszystkie informacje przydatne dla nich w procesie uczenia się.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wynika, że zalecane przez nauczycieli materiały dydaktyczne są im przydatne do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia.

Podstawowym mechanizmem motywującym studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia jest stypendium rektora dla najlepszych studentów, które w opinii studentów wizytowanego kierunku jest na poziomie wpływającym motywująco na chęć osiągnięcia lepszych wyników w nauce.

Obecnie do mechanizmów motywujących studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia zaliczyć można nagrody i wyróżnienia przyznawane studentom przez Rektora, w formie listu pochwalnego, nagród rzeczowych lub nagród pieniężnych. Absolwenci mogą otrzymać dyplom uznania, jeżeli spełniają następujące warunki: ukończenie studiów w terminie określonym planem studiów, uzyskanie z egzaminów i z zaliczeń przedmiotów niekończących się egzaminem średnią ocen 4,5, uzyskanie z pracy dyplomowej, jeśli obowiązuje i egzaminu dyplomowego oceny bardzo dobrej oraz nienaruszenie zasad zawartych w ślubowaniu. Dyplom ten wydawany jest na specjalnych drukach opracowanych przez Jednostkę. Z informacji przekazanej przez Władzę Jednostki wynika, że studenci otrzymują nagrody i wyróżnienia w trakcie rozpoczęcia roku akademickiego.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wynika, że stosowany przez Jednostkę system motywacji studentów do osiągnięcia lepszych efektów kształcenia poprzez nagrody i wyróżnienia jest skuteczny. Na jego skuteczność i zmotywowanie studentów wpływa również fakt przyznawania nagród i wyróżnień w trakcie immatrykulacji.

Z informacji przedstawionej przez Władzę Uczelni w trakcie wizytacji wynika, że w ciągu ostatnich trzech lat 13 studentów wizytowanego kierunku otrzymało nagrody lub wyróżnienia ze środków własnych Uczelni.

Opieka materialna i socjalna oferowana studentom wizytowanego kierunku obowiązuje na podstawie *Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkoły Wyższej*, który stanowi załącznik do *Zarządzenia Rektora nr 15/2014 Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkoły Wyższej z siedzibą w Siedlcach z dnia 1 października 2014 roku*. Studenci mają możliwość otrzymywania świadczeń w formie zgodniej z *art. 173 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 Nr 164 poz. 1365, z późn. zm.)*. Stypendia socjalne, specjalne do osób niepełnosprawnych oraz zapomogi przyznawane są przez Wydziałową Komisję Stypendialną, której większość składu stanowią studenci, natomiast odwołania od decyzji Wydziałowych Komisji Stypendialnych

rozpatrywane są przez Odwoławczą Komisję Stypendialną, której większość powołanego składu stanowią studenci. Wnioski o przyznanie stypendium rektora dla najlepszych studentów oraz wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy kierowane są do Rektora. Regulamin przyznawania pomocy materialnej dostosowany został do nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym obowiązującej od 1 października 2014 roku m.in. w zakresie przyznawania stypendiów dla studentów przyjętych na pierwszy rok studiów I stopnia będących laureatami olimpiad międzynarodowych albo laureatami lub finalistami olimpiad przedmiotowych o zasięgu ogólnopolskim.

Na Uczelni funkcjonuje Biuro Karier, które zgodnie ze swoimi kompetencjami nieodpłatnie przygotowuje studentów oraz absolwentów do wejścia na rynek pracy, a pracodawcom pomaga w poszukiwaniu odpowiednich pracowników. W Jednostce funkcjonuje również Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości, którego głównym celem jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. Można, więc stwierdzić, że Jednostka wspiera rozwój zawodowy studentów oraz pomaga wejść studentom na rynek pracy. Jednostka wspiera rozwój kulturowy i społeczny studentów m.in. poprzez organizację Klubu Absolwenta, w ramach, którego studenci i absolwenci mogą poprzez kontakt bezpośredni oraz platformę internetową wymieniać swoje doświadczenia, rozwijać się kulturowo i społecznie.

Na Uczelni funkcjonuje Samorząd Studencki, który zrzesza przedstawicieli studentów, którzy reprezentują interesy całej społeczności m.in. w zakresie jakości kształcenia, a także prowadzi działalność kulturową. Z informacji przedstawionej przez przedstawicieli Samorządu Studentów wynika, że na prowadzoną działalność samorządową otrzymują oni wsparcie finansowe i merytoryczne ze strony Jednostki.

Studenci zadowoleni są z systemu opieki naukowej, dydaktycznej, materialnej i socjalnej, a także sposobu rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków, z którymi kierują się bezpośrednio do Pani Rektor.

Studenci wizytowanego kierunku obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, że słabymi stronami procesu kształcenia są dyplomowe praktyki zawodowe, a także zbyt duża liczba realizowanych projektów. Według informacji przedstawionej przez studentów wizytowanego kierunku dyplomowe praktyki zawodowe na studiach II stopnia stanowiączo utrudniają proces kształcenia. Studenci w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wyrazili opinię, że praktyki te nie spełniają swojej funkcji, a dodatkowo Zakłady Pracy nie chcą przyjmować na nie studentów oraz udostępniać informacji o działalności firmy. Studenci wyrazili również opinię, że niektórzy nauczyciele akademicki nie są merytorycznie przygotowani do prowadzenia leżących w ich kompetencjach zajęć.

Jednostka nie podjęła żadnych działań naprawczych w celu zapewnienia studentom możliwości uczestnictwa w wymianach międzynarodowych, m.in. w zakresie programu Erasmus. Obecnie studenci nie mają możliwości realizacji części programu kształcenia na Uczelni zagranicznej w ramach umów zawartych przez Jednostkę.

Z informacji uzyskanych od studentów wizytowanego kierunku wynika, że obecnie studenci wizytowanego kierunku nie angażują się w działalność żadnego koła naukowego, co wynika m.in. ze specyfiki studiów niestacjonarnych oraz braku zainteresowania studentów taką działalnością. Samorząd studencki został włączony w proces kształtowania koncepcji kształcenia oraz ma rzeczywisty wpływ na proces dydaktyczny.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - ocena: znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji obejmują jedynie wymagania formalne odnoszące się do posiadania świadectwa dojrzałości/dyplomu ukończenia studiów i nie uwzględniają posiadanej przez kandydatów wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania w procesie kształcenia zakładanych efektów kształcenia. Regulacje te nie zawierają

regulacji dyskryminujących określoną grupę kandydatów. Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste oraz uwzględniają zasadę równych szans.

7.2) Dla ocenianego kierunku studiów dokonano określenia nakładu pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Obciążenia niektórymi elementami pracy są jednak przeszacowane i tym samym nie w pełni prawidłowe. System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen, a wymagania w nim określone są wystandaryzowane. Jednak ostateczne oceny z przedmiotów oraz z egzaminu dyplomowego są zawyżane. W opinii studentów system oceny osiągnięć zorientowany jest na proces uczenia się, m.in. dzięki prawidłowej sekwencji przedmiotów, pozwalającej na pogłębianie posiadanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. System ten zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen. W opinii studentów punkty ECTS przypisane są do przedmiotów w sposób prawidłowy.

7.3) Uczelnia nie jest zaangażowana w programy wymian międzynarodowych. Jednostka nie stwarza studentom możliwości uczestnictwa w wymianach studenckich oraz badaniach naukowych realizowanych w ramach współpracy międzynarodowej. Jednakże z opinii studentów przedstawionej w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym wynika, że tylko pojedyncze osoby są zainteresowane taką możliwością.

7.4) System opieki naukowej, dydaktycznej i socjalnej wspiera proces uczenia się. Studenci zadowoleni są z zapewnionej im przez Jednostkę opieki w zakresie spraw naukowych, dydaktycznych i socjalnych. Studenci wizytowanego kierunku motywowani są do lepszego osiągnięcia efektów kształcenia poprzez własny system motywacyjny Uczelni, m.in. nagrody i wyróżnienia Rektora. Jako słabe strony procesu kształcenia studenci wskazali dyplomowe praktyki zawodowe, nieprzygotowanie merytoryczne niektórych nauczycieli akademickich oraz zbyt dużą liczbę realizowanych projektów.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

W Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach system zapewnienia jakości kształcenia został ustalony i zatwierdzony Uchwałą nr 163/2008 Senatu z dnia 14 lipca 2008 r. w sprawie systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia oraz Zarządzeniem nr 23/2008 Rektora z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie wprowadzenia zasad i procedur zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, uaktualniony przez Rektora w Zarządzeniu nr 8/2011 w dniu 25 lutego 2011 r. oraz Uchwałą Nr 1/2014 w dniu 28 lutego 2014 r. w sprawie systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkole Wyższej. Obecna Uchwała określiła jego strukturę, organizację jego funkcjonowania. Natomiast zadania i procedury oraz dokumentację związaną z oceną jakości kształcenia określa Zarządzenie nr 6/2014 Rektora z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie wprowadzenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Za wprowadzenie i nadzorowanie działań dotyczących jakości kształcenia na Wydziałach odpowiedzialni są dziekani, zaś w Uczelni – pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia.

Odpowiedzialność za kompleksowy proces wprowadzania i funkcjonowania systemu jakości kształcenia ponosi Rektor.

W celu realizacji zadań WSZJK na szczeblu Uczelni Rektor powołał w dniu 1 maja 2013 r. do 31 sierpnia 2015 r. Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia, zaś

Zarządzeniem nr 28/2014 z dnia 15 listopada 2014 r. – 5 osobową Uczelnianą Komisję ds. Jakości kształcenia oraz Zarządzeniem nr 26/2014 z dnia 14 listopada 2014 r. – Uczelnianą Komisję do spraw oceny nauczycieli akademickich zatrudnionych w jednostkach ogólnuczelnianych.

Na Wydziale Nauk Stosowanych – Dziekan Zarządzeniem nr 6/2014 powołał w dniu 1 października 2014 r. - 8 osobową Komisję Wydziałową ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Komisja została powołana na okres od 1.10.2014 r. do 31.08.2015 r. Nadzór na funkcjonowaniu tego systemu na szczeblu Wydziału sprawuje Dziekan.

W czasie wizytacji przedstawiono dokumenty potwierdzające powołanie wymienionych komisji. Na Wydziale znajduje się dokumentacja potwierdzająca funkcjonowanie elementów systemu, tj. protokoły z posiedzeń Rady Wydziału, na których omawiana była problematyka jakości kształcenia, w tym m. in. wyniki przeprowadzanych hospitacji i ankietyzacji pracowników Wydziału prowadzonej wśród studentów i hospitacji zajęć dydaktycznych, a także sprawozdania Rady Wydziału z przeprowadzonej oceny jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów za rok akademicki 2013/2014.

Zarządzanie procesem dydaktycznym na kierunku *ekonomia* podporządkowane jest strukturze organizacyjnej Uczelni oraz wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, w tym organom Uczelni. Organami kolegialnymi Uczelni są, zgodnie z przepisami ustawy, Senat i Rady Wydziałów. Do podstawowych zadań Senatu należy zatwierdzanie programów nauczania prowadzonych przez jednostki ogólnuczelniane, uchwalanie regulaminu studiów, ustalanie zasad zapewniania oraz badania jakości kształcenia, określanie warunków prowadzenia prac badawczych w Uczelni i warunków zwolnienia studentów z obowiązku odbywania praktyki zawodowej oraz ocena rocznego sprawozdania rektora z działalności Uczelni. Do kompetencji Rady Wydziału należy między innymi: ustalanie ogólnych kierunków działalności Wydziału, uchwalanie planów studiów, zatwierdzanie programów nauczania, zatwierdzanie tematów prac dyplomowych, wytyczanie kierunków badań naukowych Wydziału i ocena uzyskanych wyników oraz zatwierdzanie sprawozdania dziekana z działalności Wydziału. Rektor kieruje działalnością Uczelni i reprezentuje ją na zewnątrz. Dziekan Wydziału odpowiada za pracę Wydziału i proces dydaktyczny na Wydziale. Do kompetencji dziekana należy m.in. organizowanie i nadzorowanie przebiegu procesu dydaktycznego, zapewnianie jakości kształcenia na wydziale oraz określanie podstawowych kierunków badań naukowych prowadzonych na wydziale i troska o ich poziom.

Zarządzanie kierunkiem odbywa się również na poziomie katedr. W procesie dydaktycznym kierunku *ekonomia* biorą udział takie katedry jak: Katedra Finansów i Rachunkowości, Katedra Ekonomii i Zarządzania, Katedra Nauk Prawnych i Administracji, Katedra Matematyki i Informatyki. Zarządzanie jakością na kierunku *ekonomia* wspomagane jest wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia. Strukturę organizacyjną systemu tworzą: Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia, Wydziałowe Komisje ds. Jakości kształcenia oraz Uczelniane Biuro ds. Jakości Kształcenia. Uczelnianą Komisję powołuje rektor na okres kadencji. W skład jej wchodzi pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia jako przewodniczący, trzech nauczycieli akademickich reprezentujących kluczowe dla procesu kształcenia dyscypliny naukowe w tym jeden samodzielny nauczyciel akademicki oraz student wskazany przez samorząd. Określono cel wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, którym jest monitoring, analiza, ocena zmian jakości kształcenia w Uczelni oraz przedkładanie rezultatów tych czynności władzom Uczelni i społeczności akademickiej do praktycznego wykorzystania.

Szczegółowe zadania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia obejmują:

1. Zapewnienie wypełniania przez Uczelnię wszystkich wymagań formalnych wynikających z ustaw, rozporządzeń i przepisów wewnętrznych.

2. Zapewnienie jak najlepszych efektów kształcenia prowadzących do uzyskania przez absolwentów Uczelni umiejętności i kompetencji zawodowych zgodnych z potrzebami rynku pracy.
3. Doskonalenie procesu kształcenia i umiejętności dydaktycznych.
4. Przestrzeganie prawa autorskiego i zapobieganie plagiatom.
5. Mobilizowanie kadry naukowo-dydaktycznej do podnoszenia kwalifikacji i ciągłego rozwoju.
6. Budowanie systemu wartości całego środowiska Uczelnianego (nauczycieli, pracowników administracji i studentów) opartego na zasadach etyczno-moralnych.
7. Zapewnienie współpracy z otoczeniem zewnętrznym i reagowanie na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego.
8. Wykorzystywanie wniosków z oceny jakości, a w szczególności wyników monitorowania losów absolwentów do modyfikacji programów kształcenia i poprawy jakości ocenia.

Określono zadania dla Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Są nimi między innymi :

- 1) opracowanie szczegółowej procedury i harmonogramu realizacji zadań związanych z oceną jakości kształcenia,
- 2) opracowanie wzorów ankiet, kwestionariuszy, formularzy i innych dokumentów przeznaczonych do przeprowadzania badań wśród, studentów, absolwentów, nauczycieli akademickich, pracodawców i interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,
- 3) nadzorowanie badań jakości prowadzonych przez Uczelniane Biuro ds. Jakości Kształcenia.
- 4) analiza wyników badań, sporządzanie zestawień, porównań, opracowań statystycznych i tabelarycznych, diagramów, wykresów oraz publikacja wyników badań,
- 5) sporządzanie rocznego sprawozdania na koniec każdego roku akademickiego ze stanu jakości kształcenia na Uczelni i publikowanie jego wyników,
- 6) przedkładanie Rektorowi wniosków płynących z ww. sprawozdania oraz propozycji działań w zakresie poprawy jakości kształcenia, a w szczególności:
 - a) wnioskowanie zmian w programach studiów;
 - b) wnioskowanie zmian efektów kształcenia;
 - c) wnioskowanie zmian sposobów prowadzenia zajęć dydaktycznych, zasad odbywania praktyk oraz zasad dyplomowania;
 - d) wnioskowanie zmian w minimach kadrowych.

Na szczeblu Wydziału określono następujące zadania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia:

1. ocena związku kierunku studiów ze strategią rozwoju Uczelni i z jej misją.
2. analiza i ocena stopnia zgodności efektów kształcenia opracowanych w Uczelni dla każdego kierunku studiów z efektami kształcenia opisanymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla odpowiedniego obszaru wiedzy;
3. analiza oraz ocena przebiegu realizacji programów kształcenia, w tym stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia oraz sposobów weryfikacji stopnia ich osiągnięcia;
4. analiza sposobu przypisywania punktów ECTS do poszczególnych modułów kształcenia w programie, w tym udziału studentów w tym procesie;
5. analiza i ocena prawidłowości przypisania punktów ECTS do poszczególnych modułów kształcenia, uwzględniając między innymi wyniki ww. analizy oraz miejsce i rangę modułu w programie kształcenia;
6. ocena spełniania wymagań dotyczących minimum kadrowego i kwalifikacji nauczycieli akademickich, dla każdego kierunku studiów;

7. analiza i ocena procesu dydaktycznego, a w szczególności ocenę: zasad realizacji zajęć i oceniania studentów, praktyk zawodowych, prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego;
8. ocena poziomu zasobów do nauki (m.in. biblioteki, dostępu do zalecanych źródeł informacji, komputerów z dostępem do Internetu) oraz środków wsparcia dla studentów (np. opieki naukowej czy konsultacji, zajęć wyrównawczych, biura karier) z wykorzystaniem ankiet nauczycieli akademickich i studentów;
9. analiza oceny nauczycieli i Uczelni przez studentów z wykorzystaniem anonimowych ankiet przeprowadzanych wśród studentów;
10. analiza zasad wspierania studentów w procesie kształcenia;
11. analiza oceny Uczelni i efektów kształcenia przez absolwentów oraz pracodawców;
12. ocena współpracy z otoczeniem społeczno- – gospodarczym, w tym analizę stopnia dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy;
13. wykrywanie plagiatów;
14. wspieranie studentów w procesie kształcenia.

W skład Wydziałowych Komisji wchodzi :

- Przewodniczący Komisji;
- Przedstawiciele nauczycieli akademickich jednostki, po jednym z każdego kierunku studiów;
- Przedstawiciel studentów, wskazany przez Samorząd Studencki.

Do podstawowych zadań Wydziałowych Komisji ds. Jakości Kształcenia należą:

- 1) sporządzanie raportu z oceny kierunku studiów własnej jednostki organizacyjnej, zgodnie z procedurą i wytycznymi Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia;
- 2) opracowywanie i przedstawianie radzie podstawowej jednostki organizacyjnej propozycji działań na rzecz doskonalenia jakości kształcenia;
- 3) wnioskowanie zmian programów nauczania na podstawie wyników monitorowania losów absolwentów;
- 4) wnioskowanie zmian sposobów prowadzenia zajęć dydaktycznych w celu uzyskania większej efektywności procesu kształcenia;

Obsługę administracyjną obu komisji zapewnia Uczelniane Biuro ds. Jakości Kształcenia. System oceny realizacji procesu dydaktycznego jest zdecentralizowany i odbywa się na szczeblu katedr, Wydziałów i Uczelni, przy czym podlega on nadzorowi rektorskiemu, a jego rezultaty prezentowane są na posiedzeniach Senatu.

W wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia wskazano procedury dotyczące oceny programów kształcenia, oceny realizacji programu kształcenia, oceny minimum kadrowego, oceny bazy dydaktycznej i biblioteki. Wskazano dokumentację obowiązującą w ocenie jakości kształcenia i opracowano wzory dla takich dokumentów jak:

- raport z przeprowadzonej oceny który uwzględnia ocenę koncepcji kształcenia, ocenę efektów kształcenia, system ECTS, sylabusy, ocenę procesu kształcenia zasady oceniania studentów, ocenę praktyk zawodowych, ocenę prac dyplomowych, ocenę egzaminu dyplomowego, ocenę kadry, ocenę monitorowania zawodowych losów absolwentów, ocenę minimum kadrowego, ocena bazy dydaktycznej w tym biblioteki,
- sprawozdanie z oceny jakości kształcenia,
- opinia nauczyciela akademickiego dotyczącej efektów kształcenia (pytania dotyczą zgodności opisu efektów kształcenia z zakresem wiedzy i metod dyscyplin naukowych, do których efekty się odnoszą. Czy treści, formy zajęć i metody dydaktyczne umożliwiają realizację efektów, czy określono sposoby weryfikacji efektów i jak weryfikowane są efekty kształcenia, pytanie dotyczy też wykorzystania wzorców międzynarodowych w ocenie koncepcji kształcenia,
- sprawozdanie z realizacji projektów,

- protokół z hospitacji (zawiera ocenę merytoryczną zajęć, ocenę metodyki zajęć, ocenę dyscypliny zajęć),
- ankieta ewaluacji praktyki zawodowej (ankieta zawiera 16 pytań oraz jedno pytanie otwarte),
- ankieta oceny zajęć dydaktycznych przez studentów (ankieta zawiera siedem pytań problemowych i trzy pytania otwarte przy czym jest to ankieta zbiorcza dla zajęć z danego semestru więc odpowiedź na pytania otwarte jest utrudniona),
- ankieta dotycząca oceny procesu kształcenia i działalności organizacyjnej Uczelni przez studenta
- -ankieta dotycząca oceny procesu kształcenia i działalności organizacyjnej Uczelni przez nauczyciela,
- ankieta oceny programu kształcenia z danego przedmiotu,
- ankieta monitoringu zawodowych losów absolwentów,
- ankieta dotycząca opinii pracodawców nt. jakości kształcenia i potrzeb rynku pracy.

Opracowano algorytm określania oceny stopnia opanowania przez studenta efektów kształcenia który jest próbą standaryzacji oceniania studentów.

Oceniając strukturę organizacyjną wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, jego cele i zadania, kompetencje poszczególnych organów i gremiów odpowiedzialnych za jakość kształcenia, stosowane procedury - Zespół oceniający uznaje, iż system tworzy możliwości dla monitorowania, oceny i doskonalenia podstawowych obszarów oceny jakości kształcenia. Zespół oceniający otrzymał podczas wizytacji skład Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz sprawozdania z oceny jakości kształcenia na szczeblu Uczelnianym z ośmiu ostatnich lat a na szczeblu Wydziału z ostatniego roku akademickiego z zakresu kierunku *ekonomia*.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia podstawowe obszary oceny jakości kształcenia, tj.:

1. weryfikację osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, która obejmuje cztery elementy ujęte jako etapy

Etap I. Weryfikacja efektów kształcenia po zakończeniu nauki przedmiotu/modułu.

Etap ten obejmuje weryfikację efektów kształcenia na poziomie przedmiotu. Najczęściej weryfikacja efektów kształcenia odbywa się na podstawie egzaminów w formie pisemnej lub ustnej, kolokwium, oceny projektów indywidualnych i zespołowych, referatów oraz aktywności na zajęciach. Wyszczególnienie metod i form kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów w odniesieniu do poszczególnych modułów/przedmiotów zawarte są w sylabusach.). Przegląd, podczas wizytacji, prac projektowych oraz egzaminacyjnych potwierdził, iż sposoby weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia określone w sylabusach są stosowane.

Etap II. Weryfikacji efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk.

Program praktyki kierunkowej i dyplomowej zawiera szczegółowe sposoby weryfikacji efektów kształcenia. Podstawą do zaliczenia efektów kształcenia zdobytych na praktykach zawodowych są sprawozdania i inne dokumenty składana przez studentów, które są opiniowane przez opiekuna praktyk i nauczyciela prowadzącego seminarium dyplomowe. Zaliczenia dyplomowych praktyk zawodowych dokonuje opiekun praktyk. Weryfikacja efektów kształcenia następuje na podstawie: Sprawozdania z wykonywanych czynności podczas praktyki wraz z oceną opiekuna praktyk, dokumentacji sporządzonej podczas praktyki zawodowej, studium przypadku przygotowane w ramach pracy własnej, projektu realizowanego w ramach konsultacji.

Etap III. Weryfikacja końcowych efektów kształcenia (proces dyplomowania).

Seminarium dyplomowe, na kierunku *ekonomia*, trwa przez trzy ostatnie semestry. Opracowano zasady prac dyplomowych i magisterskich .Szczegółowa regulacja w zakresie dyplomowania zawarta jest w Regulaminie studiów oraz w Zarządzeniu Rektora Nr 10/2014 z dnia 20 maja 2014 r. w sprawie wymogów, jakim powinny odpowiadać praca dyplomowa i

ocena pracy dyplomowej oraz zasad przeprowadzenia egzaminu dyplomowego. Po złożeniu pracy dyplomowej w wersji elektronicznej do dziekanatu, wszystkie prace są poddane przez uprawnionego pracownika Działu Spraw Studenckich, kontroli antyplagiatowej w systemie Plagiat.pl. A praca magisterska. Egzamin dyplomowy odbywa się przed trzysobową komisją. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i obejmuje dwa pytania. Pierwsze pytanie związane jest z zakresem tematyki pracy, drugie pytanie weryfikuje wiedzę oraz umiejętności z zakresu treści kształcenia właściwych dla kierunku studiów. Po zakończeniu obron losowo wybrane prace dyplomowe oraz protokoły z przeprowadzonego egzaminu dyplomowego poddane zostają ocenie formalnej przez Uczelnianą komisję ds. zapewnienia jakości kształcenia.

Etap IV. Weryfikacja efektów kształcenia przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Wszyscy nauczyciele prowadzący zajęcia na danym kierunku studiów, biorą udział zarówno w tworzeniu programów przedmiotów, efektów kształcenia i określają sposoby ich weryfikacji. Prowadzone są dyskusje w ramach katedr oraz podejmowane decyzje podczas obrad rad Wydziałów i senatu. Aktywność ta pozwala zweryfikować zakładane efekty kształcenia. Ponadto opracowane zostały ankiety dotyczące weryfikacji efektów kształcenia przez kadre i studentów oraz pracodawców.

Etap V. Weryfikacja efektów kształcenia na podstawie monitorowania losów absolwentów. Uczelnia przeprowadziła pierwsze badania zawodowych losów absolwentów. Opracowano zasady i odpowiednie ankiety. Zasady te obejmują :

- uzyskanie zgody od absolwentów na przeprowadzenie badań ich losów po 3 i 5 latach od ukończenia studiów.
- opracowanie ankiet, zawierające szereg pytań otwartych i zamkniętych.
- Rozsyłanie ankiet do absolwentów pocztą zwykłą, elektroniczną lub poprzez platformy elektroniczne.
- opracowywanie wyników badań przez radę programową.
- uwzględnianie, przy tworzeniu nowych efektach kształcenia, wyników badań przeprowadzonych we własnym zakresie.
- uwzględnianie wyników monitoringu w postaci zagregowanej, przedstawiające w szczególności losy zawodowe grup absolwentów po roku, trzech latach i pięciu latach od ukończenia studiów, udostępnionych na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Od listopada 2012 roku Uczelnia realizuje projekt *Model kształcenia przez całe życie w oparciu o trwałą relację z Uczelnią: "ideAGORA - Absolwenci kapitałem społecznym Uczelni"*, który poprzez swój cel główny - opracowanie innowacyjnego modelu kształcenia przez całe życie uwzględniającego potrzeby otoczenia gospodarczego i społecznego Uczelni – pozwoli na wypracowanie trwałych relacji z absolwentami i monitorowanie ich ścieżek karier. Realizację tego programu wspomaga platforma elektroniczna <http://www.ideagora.mazovia.edu.pl/>, która umożliwia absolwentom bieżący kontakt z Uczelnią, a Uczelni uzyskiwanie od absolwentów informacji przydatnych, m.in. do weryfikacji efektów kształcenia.

Dodatkowo Uczelnia w dniu 18 marca 2014 r. podpisała umowę z Politechniką Krakowską, na mocy której uczestniczy w projekcie pt. „Monitoring losów absolwentów – droga do sukcesu Uczelni XXI wieku”. W ramach tego projektu Uczelnia posiada dostęp do Elektronicznej Platformy Analizy Kompetencji (EPAK), poprzez którą monitoruje losy absolwentów na wybranych kierunkach.

Uczelnia przeprowadzała badania zawodowych losów absolwentów. Badania objęły małą liczbę absolwentów kierunku *ekonomia* – 24. Opinie były raczej pozytywne ale Uczelnia powinna prowadzić te badania systematycznie i wykorzystać te opinie w procesie doskonalenia dydaktyki.

Zespół oceniający uważa iż do działań wewnętrznego systemu należy włączyć ocenę sposobów weryfikacji efektów kształcenia w odniesieniu do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

2. Wewnętrzny system obejmuje ocenę jakości kadry akademickiej poprzez proces ankietowania, hospitacje oraz okresową ocenę nauczycieli akademickich

Podczas wizytacji zapoznano się z dokumentacją z tego zakresu, opinią Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia. Ocena nauczycieli akademickich – prowadzona jest dwutorowo, zarówno przez odrębnie powołane komisje ds. oceny nauczycieli, które oceniają spełnienie przez nauczycieli ustawowych wymogów zaliczenia do minimów kadrowych (dorobek i doświadczenie zawodowe), jak i Uczelniana Komisje ds. Jakości Kształcenia, która ocenia realizację programu kształcenia, a w szczególności badana jest jakość kadry dydaktycznej, która ma gwarantować prowadzenie zajęć na właściwym poziomie. W ocenie uwzględnia się wyniki z hospitacji zajęć i wyniki z anonimowego ankietowania studentów;

3. Wewnętrzny System zapewnienia jakości kształcenia uwzględnia ocenę warunków studiowania i warunków socjalnych studentów w tym funkcjonowanie biblioteki i czytelní, analizę wyposażenia sal wykładowych, ćwiczeniowych i laboratoriów oraz pomoc socjalną dla studentów.

4. Wewnętrzny system zawiera w swoich założeniach przeglądy programowe. Służą temu procedury dotyczące oceny programów studiów dokonywane przez nauczycieli akademickich studentów i pracodawców. Wspomagają tę ocenę hospitacje, badania ankietowe studentów, opinie absolwentów. Procedura oceny przewiduje możliwość wnoszenia zmian programowych. Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia opiniuje a Rada Wydziału opiniuje i zatwierdza programy studiów.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zakłada jego efektywność na przykład poprzez zapis: iż „Wyniki oceny systemu są na bieżąco wykorzystywane w procesie zarządzania kierunkiem i w celu doskonalenia kształcenia. W zależności od stwierdzonego uchybienia, dziekan wydaje polecenia i wnioskuje o nie przedłużanie umowy o pracę lub rozwiązanie umowy o pracę z nauczycielem, który otrzymuje negatywną ocenę. „

Efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest już zauważalna, co sygnalizują sprawozdania roczne Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia z oceny jakości kształcenia na prowadzonych kierunkach w tym na kierunku *ekonomia*, a także rozmowy z kadra akademicką, studentami, władzami Uczelni i pełnomocnikiem ds. jakość kształcenia. Analiza tych sprawozdań pozwala na stwierdzenie, iż wewnętrzny system umożliwia monitorowanie, analizę i ocenę podstawowych obszarów oceny jakości kształcenia. W sprawozdaniu zawarto diagnozę poszczególnych procesów związanych z budowaniem kultury jakości kształcenia i zidentyfikowane między innymi na podstawie badań ankietowych, słabe strony procesu dydaktycznego, wskazano wnioski doskonalące. Trzeba zauważyć, iż przeprowadzono szerokie badania ankietowe dotyczące: oceny programu studiów, oceny realizacji efektów kształcenia, oceny praktyki zawodowej, bazy dydaktycznej, kadry akademickiej, kadry administracyjnej, oceny biblioteki. Ponadto przeprowadzono ocenę prac dyplomowych, programu studiów, minimum kadrowego. Na podstawie tych analiz wprowadzono działania doskonalące. Jako szczególnie ważne należy wskazać: Wprowadzenie obowiązku formułowania przez nauczycieli akademickich w dziennikach przedmiotowych informacji o realizacji efektów kształcenia, opracowanie programu i zasad zaliczania praktyk zawodowych. Przeprowadzono przez odpowiednią firmę zewnętrzną, szkolenia kadry z zakresu umiejętności dydaktycznych, co wynikało z hospitacji i ankiet studenckich. Dokonano analizy korelacji zachodzącej między oceną kadry dokonaną przez studentów, a ocenami wystawianymi z przedmiotów prowadzonych przez każdego nauczyciela akademickiego. Analiza ta nie potwierdziła opinii, iż kadra „wymagająca” jest gorzej oceniana przez studentów. Dokonano szczegółowej analizy ankiet i wskazano słabe

strony procesu dydaktycznego i kadry. Studenci zasygnalizowali zbyt niski udział zajęć opartych o profesjonalne programy komputerowe, wskazano kadre w stosunku do której były uwagi krytyczne. Przeprowadzone zostały rozmowy z kadrą dotyczące opinii studentów. Dokonano przeglądu prac dyplomowych, z uwagi na wyniki systemu antyplagiatowego, zatwierdzania tematów prac dyplomowych, wskazywania recenzentów oraz wyników egzaminu dyplomowego. Stwierdzono konieczność aktualizacji pytań egzaminacyjnych.

Zespół oceniający pragnie zauważyć, iż dalsze działania władz Wydziału i Uczelni powinny uwzględnić ocenę prac dyplomowych z uwagi na wartość merytoryczną i ocenę jakości recenzji prac dyplomowych. Ponadto należy zwrócić uwagę w przeglądach programowych na wprowadzenie odpowiedniego udziału form zajęć właściwych dla profilu praktycznego jak warsztaty, konwersatoria, zajęcia laboratoryjne na które również zwracali uwagę studenci w swoich anonimowych opiniach. Należy również zwrócić uwagę na ocenę zajęć wspomaganych technikami informatycznymi i zapewnienia ich odpowiedniego udziału i poziomu, jak również na ocenę zasobów bibliotecznych z punktu widzenia zalecanej literatury. Ocena współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i absolwentami powinna zostać wykorzystana przy modyfikacji efektów kształcenia oraz programu studiów. Należy dokonać oceny weryfikacji efektów kształcenia z punktu widzenia zasad Krajowych Ram kwalifikacji.

Wewnętrzny system zakłada upowszechnianie informacji dotyczącej oceny jakości kształcenia. Informacja o wynikach oceny jakości kształcenia jest zamieszczana w corocznych sprawozdaniach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, które są udostępniane w ujęciu syntetycznej oceny dla całej Uczelni na stronie internetowej Uczelni. Natomiast sprawozdanie dotyczące poszczególnych kierunków w tym kierunku *ekonomia* jest udostępnione Radzie Wydziału. Przewodniczący Wydziałowych Komisji składają roczne raporty z wynikami swoich działań na ręce przewodniczącego Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Do raportu dziekan załącza opinię dotyczącą oceny efektów kształcenia, sporządzoną przez zespół nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego określonego kierunku studiów.

UK ds. JK na podstawie raportów WK ds. JK sporządza sprawozdanie i przedstawia go Rektorowi w terminie do 30 listopada. Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia jest organem niezawisłym, pełni funkcję kontrolno-opiniującą zgodnie z zasadą obiektywizmu i legalizmu. Swoje stanowisko w formie raportów i opinii przedstawia bezpośrednio Rektorowi. Od oceny zawartej w raporcie UK ds. JK Rektor może zwrócić się do UK ds. JK z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie lub zażądać dodatkowych badań lub dokumentów.

Uczelnia zapewnia podstawie informacje w zakresie jakości kształcenia. Na stronach internetowych do ogólnego dostępu w zakładce Jakość kształcenia jest opis sylwetki absolwenta, zaś w systemie internetowym Wirtualny dziekanat student po zalogowaniu ma pełny dostęp do efektów kształcenia, programu studiów, sylabusów, planu studiów, konsultacji kadry, zasad pomocy materialnej itp.

8.2).

Spotkanie z kadrą, studentami jak i rozmowa z władzami Uczelni i Wydziału pozwala stwierdzić, iż w procesie zapewnienia jakości kształcenia bierze udział kadra akademicka oraz studenci. Praca pracowników poszczególnych katedr pozwala na doskonalenie programu kształcenia, w tym jego treści i form. Dyskusje na Radach Wydziału, Komisji ds. Jakości Kształcenia, w której biorą udział również studenci, prowadzą do formułowania propozycji programowych doskonalących proces dydaktyczny. W wyniku tych dyskusji np. wprowadzono podział praktyki na praktykę kierunkową i dyplomową, określono specjalności kształcenia, obsadę zajęć, Współpraca z Radą Konsultacyjną pozwala na dobrą organizację praktyk i staży zawodowych.

Studenci jako interesariusze wewnętrzni Jednostki uczestniczą w procesie zapewniania jakości kształcenia, m.in. poprzez udział w pracach komisji związanych z procesem zapewniania jakości kształcenia, a także poprzez wypełnianie kwestionariuszy ankiet w

zakresie oceny zajęć dydaktycznych. W procesie ankietyzacji studenci pytani są m.in. o poziom prowadzonych zajęć, o stosunek nauczyciela akademickiego prowadzącego przedmiot do studentów, o przygotowanie nauczyciela akademickiego do prowadzenia zajęć czy o przestrzeganie ustalonych zasad. W opinii studentów kwestionariusze ankiet poruszają wyczerpująco tematykę w zakresie której chcieliby móc wypowiedzieć się po realizacji zajęć. Z dokumentów przedstawionych przez Władzę Jednostki w trakcie wizytacji (listy obecności) wynika, że studenci mają swoich przedstawicieli w Radzie Wydziału w liczbie stanowiącej ponad 20% powołanego składu, co jest zgodne z *art. 67 pkt. 4 ustawy*.

Z dokumentów przedstawionych przez Władzę Jednostki w trakcie wizytacji wynika, że w skład Senatu Uczelni wchodzi przedstawiciele studentów, jednakże w **liczbie poniżej 20% powołanego składu**, (lista obecności z miesiący: wrzesień oraz październik 2014 – 18,18%, lista obecności z grudnia 2014 – 19,05%) co jest niezgodne z *art. 61 pkt. 3 ustawy*. Rekomenduje się zwiększenie liczby studentów w Senacie w celu spełniania kryteriów ustawowych.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	-	+
umiejętności	+	+	+	+/-	-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+/-	-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Struktura zarządzania kierunkiem ekonomia pozwala na ocenę jakości kształcenia, w tym ocenę weryfikacji efektów kształcenia, przeglądu programu studiów, monitorowania opinii studentów i absolwentów. Na Wydziale przeprowadzono ocenę podstawowych obszarów jakości kształcenia a jej wyniki przedstawiono w rocznym sprawozdaniu. Wnioski posłużyły procesowi doskonalenia jakości kształcenia.

8.2) Kadra akademicka, studenci oraz Rada Konsultacyjna jak i inni przedstawiciele pracodawców uczestniczą w budowaniu kultury jakości kształcenia .

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku			x		
2	Cele i efekty kształcenia oraz		x			

	system ich weryfikacji					
3	Program studiów		x			
4	Zasoby kadrowe		x			
5	Infrastruktura dydaktyczna		x			
6	Prowadzenie badań naukowych			x		
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się			x		
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		x			

Rozwój kierunku *ekonomia* wymaga modyfikacji koncepcji kształcenia z punktu widzenia spójności między efektami kierunkowymi a efektami na poziomie przedmiotów specjalnościowych. Działający w Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wspomaga zarządzanie jakością na kierunku *ekonomia* i identyfikuje słabe strony procesu. Uczelnia powinna rozwinąć współpracę z przedstawicielami rynku pracy, wprowadzić większy udział zajęć o charakterze praktycznym pozwalający na nabycie określonych umiejętności rozwiązywanie problemów praktycznych. Rozwój kierunku wymaga też nasycenia programu w treści integrujące wspomaganie informatyczne z umiejętnościami analitycznymi. Uczelnia powinna nawiązać kontakt z Uczelnią zagraniczną, która ma doświadczenie w kształceniu praktycznym, aby można było wykorzystać jej doświadczenia w rozwoju kierunku, jak i przekazać własne dobre praktyki. Należy rozwijać formy współpracy z partnerami biznesowymi w celu zapewnienia kształcenia zawodowego zgodnie z oczekiwaniami rynku pracy. Należy opracować strategię rozwoju Wydziału Nauk Stosowanych.